

Nr 268.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden; given Stockholms slott den 31 mars 1938.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Härigenom förordnas, att 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

2 §.

1 mom. Från tillämpningen av denna lag undantagas:

1) skogar lydande under lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna;

2) skogar å kronohemman och krononybyggen under stadgad åborätt, lydande under förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden;

3) städernas skogar;

4) skogar å statens utarrenderade jordbruksdomäner och å ecklesiastika boställen ävensom å fastigheter, som upplåtits under besittningsrätt för o begränsad tid (åborätt) enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord; samt

5) övriga här ovan ej nämnda skogar, varå förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket äger tillämpning eller som avses i § 4 av nämnda förordning.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. 4) eller 5) angives, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfällda skogsområdet i dess helhet.

4 §.

I avsende å rättigheter och skyldigheter, som enligt denna lag äro förenade med äganderätt till fast egendom, vare åbo å kronohemman eller kronony bygge under stadgad åborätt likställd med ägare.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog, som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

¹ Senaste lydelse av 2 §; 1937: 152.

6 §.

Yngre skog — — — omfattande avverkning.

Till skydd för återväxten å särskild eller samfälld husbehovsskog äger skogsvårdsstyrelsen, där sådant finnes vara av nöden, meddela förbud mot avverkning till husbehov inom visst område av skogen. Sådant område skall å marken tydligt utmärkas, varefter avverkning inom området ej må ske, förrän skogsvårdsstyrelsen därtill lämnat tillstånd.

13 §.

1 mom. Sker avverkning i strid mot stadgande i 6 § första stycket eller mot anvisning eller föreskrift, som enligt 10 § 2 mom. första stycket meddelats, eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utmärkning av skog eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda stadgande eller mot anvisning eller föreskrift, varom nyss sagts, äger styrelsen att, därest sådant finnes vara av nöden, meddela förbud att å den fastighet, där avverkning sålunda ägt rum eller planlagts, utan styrelsens tillstånd verkställa avverkning, med rätt för styrelsen att begränsa förbudet att gälla allenast viss del av fastigheten eller eljest på visst sätt inskränka förbudet. Innan förbud varder meddelat, skall fastighetens ägare samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet; finner skogsvårdsstyrelsen saken sådan, att den ej kan tåla uppskov, må den dock meddela förbud tillsvidare och intill dess annorlunda varder förordnat.

Förbud, som — — — i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939; med undantag av 2 § 1 mom. punkt 1, som skall träda i kraft den 1 januari 1940.

Genom denna lag upphävas lagen den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden och kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Vid tillämpning å särskilda och samfällda husbehovsskogar av lagen den 10 juni 1932 om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden skall iakttagas:

1) Beträffande avverkning, som ägt rum före nya lagens ikraftträdande, skola förut gällande bestämmelser lända till efterrättelse.

2) Genom nya lagen förringas ej giltigheten av utsyning och stämpling, som verkställts före dess ikraftträdande; dock att avverkningen ej må i något fall verkställas senare än fem år efter utsyningen. Ej heller inverkar nya lagens ikraftträdande å giltigheten av tidigare meddelade tillstånd till avverkning för skogsmarks uppodling eller föreskrifter, som avse överhållande av fröträd eller utövande av kontroll över avverkning. Överträdelse av föreskrift, som nu sagts, bedömes efter äldre bestämmelser.

3) Vad lagen den 10 juni 1932 innehåller om skyldighet att vidtaga åtgärder till betryggande av återväxt i anledning av skada, varom i 16 § av lagen sägs, gäller icke, där sådan skada uppkommit före nya lagens trädande i kraft.

4) Vad i lagen den 5 juni 1909 eller kungörelsen den 8 oktober 1918 är stadgat om befogenhet eller skyldighet för befattningshavare vid skogsstaten att vidtaga eller föranstalta om viss åtgärd, skall efter nya lagens ikraftträdande i fall, där lagen den 5 juni 1909 eller nämnda kungörelse eller enligt densamma meddelat tillstånd eller föreskrift äger fortsatt giltighet, i stället gälla om skogsvårdsstyrelsen samt, vad angår rätt att taga i beslag virke, som skall anses förbrutet, jämväl om hos denna anställd befattningshavare med skoglig utbildning.

Under tiden från nya lagens utfärdande till den 1 januari 1939 må utsyning enligt 5 § lagen den 5 juni 1909 påkallas hos vederbörande skogsstatstjänsteman, ändå att den i sagda paragraf stadgade tid ej förflutit från det sådan utsyning senast begärdes.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet fråga om *ändrad lagstiftning rörande husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker* samt anför härvid följande:

Den 20 juni 1935 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla dels en utredningsman för att i enlighet med vissa av departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet samma dag angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag beträffande skogslagstiftningsfrågor och dels i mån av behov sakkunniga personer att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 28 juni 1935 såsom utredningsman hovrättsrådet T. W. G. Sjöfors.

Sedan utredningsmannen jämte tillkallade sakkunniga avgivit dels den 24 februari 1936 förslag till lagstiftning angående skyddsskogar (stat. off. utr. 1936: 19) och dels den 27 juni 1936 förslag till lagstiftning angående skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län (stat. off. utr. 1936: 30), upptog utredningsmannen till behandling fråga om ny lagstiftning angående husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Att såsom sakkunniga med utredningsmannen deltaga i överläggningar rörande denna fråga tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 20 juli 1936 dåvarande byråchefen i domänstyrelsen C. G. Cassel, länsjägmästaren i Västerbottens län K. E. Kallin, dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren P. J. Näslund i Åsele samt ledamoten av riksdagens andra kammare redaktören O. W. Lövgren i Boden. Utredningsmannen och de sakkunniga, vilka såsom gemensam benämning antogo skogslagkommissionen, avgåvo den 23 december 1936 betänkande med förslag till lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar m. m. (stat. off. utr. 1937: 5). Förslaget innebar, att sistnämnda skogar skulle inordnas under lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden (lappmarkslagen). Över betänkandet avgåvos efter remiss yttranden av kammarkollegiet, do-

mänstyrelsen jämte vederbörande skogsstatstjänstemän, statskontoret, riksräkenskapsverket, kommunikationsverkens lönenämnd samt länsstyrelserna, skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Västerbottens och Norrbottens län, landstingets i Västerbottens län förvaltningsutskott ävensom centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Norrlands skogsvårdsförbund, skogsägarnas riksförbund samt ett stort antal delägare i ifrågavarande skogar.

Efter avgivandet av sistnämnda betänkande upptog utredningsmannen till behandling fråga om ändrad lagstiftning angående besparingsskogar i Kopparbergs och Gävleborgs län samt allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län. Att med utredningsmannen deltaga i överläggningar rörande denna fråga tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 13 februari 1937 byråchefen Cassel, ledamoten av riksdagens andra kammare småbrukaren E. Ericsson i Sörsjön, förvaltaren av Älvdalens sockens besparingsskog jägmästaren A. Leo Holmgren i Älvdalen, ledamoten i styrelsen för Orsa sockens besparingsskog nämndemannen Finn Erik Hansson i Orsa, ordföranden i styrelsen för Tärna och Stensele allmänningsskog hemmansägaren Ernst Johansson i Hemavan samt förvaltaren av Gällivare allmänningsskog jägmästaren O. E. Holm i Gällivare. Utredningsmannen och sistnämnda sakkunniga, vilka jämväl antogo benämningen skogslagkommissionen, avgåvo den 31 augusti 1937 betänkande med förslag till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna m. m. (stat. off. utr. 1937: 29). Enligt förslaget skulle nämnda lag erhålla tillämpning dels å besparingsskogarna i Kopparbergs och Gävleborgs län samt allmänningsskogarna i Västerbottens och Norrbottens län dels ock å de samfällda husbehovsskogarna. I fråga om sistnämnda skogar voro två av de sakkunniga, byråchefen Cassel och hemmansägaren Johansson, av skiljaktig mening och föreslogo i ett vid betänkandet fogat särskilt yttrande, att dessa skogar i likhet med vad som i betänkandet 1937:5 föreslagits beträffande de särskilda husbehovsskogarna skulle inordnas under lappmarkslagen. Över betänkandet 1937: 29 avgåvos till följd av remiss yttranden av kammarkollegiet, domänstyrelsen jämte vederbörande skogsstatstjänstemän, statskontoret, riksräkenskapsverket, kommunikationsverkens lönenämnd samt länsstyrelserna, landstingens och hushållningssällskapens förvaltningsutskott och skogsvårdsstyrelserna i Kopparbergs, Gävleborgs, Västerbottens och Norrbottens län, styrelserna för besparingsskogarna och allmänningsskogarna i nämnda län samt delägarna i nämnda skogar och de samfällda husbehovsskogarna ävensom centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Norrlands skogsvårdsförbund, skogsägarföreningarnas riksförbund och Sveriges skogsägareförbund.

Förut denna dag har jag för Kungl. Maj:t anmält ett inom jordbruksdepartementet på grundval av betänkandet 1937: 29 och de däröver avgivna yttrandena utarbetat förslag till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Enligt förslaget skall nämnda lags tillämpningsområde omfatta allenast besparingsskogarna i Kopparbergs och Gävleborgs län samt allmänningsskogarna i Västerbottens och Norrbottens län. I förslagets motivering

har jag i anslutning till det av herrar Cassel och Johansson avgivna särskilda yttrandet tillstyrkt, att de samfällda husbehovsskogarna i likhet med vad i betänkandet 1937: 5 föreslagits beträffande de särskilda husbehovsskogarna överföras till lappmarkslagen. På min hemställan har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat infordra lagrådets yttrande över sagda lagförslag.

I överensstämmelse med den ståndpunkt jag vid anmälan av nyssnämnda lagförslag intagit har jag med ledning av omförmälda särskilda yttrande av herrar Cassel och Johansson samt betänkandet 1937: 5 ävensom av de i ärendet avgivna yttrandena låtit inom jordbruksdepartementet utarbeta *förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden*. Förslaget innebär att såväl de samfällda som de särskilda husbehovsskogarna skola inordnas under lappmarkslagen. Jag anhåller nu att få anmäla detta förslag för Kungl. Maj:t.

Innan jag ingår på sist nämnda förslag torde jag med huvudsaklig ledning av skogslagkommissionens betänkande 1937: 5 (sid. 15—20) få lämna en översikt över avvitrningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, under vilken förenämnda husbehovsskogar utlagts.

Avvitrningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker blevo förhållandevis sent föremål för kolonisation. Först mot mitten av 1700-talet tog denna någon större omfattning. Vid samma tidpunkt tillkom ock den författning, som i fråga om lappmarkerna blev grundläggande för regleringen av nybyggarnas rättsliga förhållanden, nämligen reglementet den 24 november 1749 för dem, som antingen redan bo och bygga i Lappland eller ock hädanefter till landets uppbrukande därstädes sig nedsätta vilja (det s. k. lappmarksreglementet).

Enligt lappmarksreglementet tillgick vid nybyggens anläggande i allmänhet på det sätt, att, sedan nybyggaren åt sig uppsökt en lämpligt belägen plats, där tillgång fanns till odlingsbar mark, naturliga ängar och helst även fiske, nybyggaren hos länsstyrelsen anhöll om tillstånd att på sagda plats anlägga ett nybygge. Efter det undersökning verkställdes, huruvida stället var lämpligt för odling, blev nybygget, om intet hinder mot upplåtelsen förekom, av länsstyrelsen genom särskilt utslag upplåtet. Upplåtelsen ägde rum på villkor, att viss i utslaget bestämd odlings- och nybyggnadsskyldighet skulle åligger nybyggaren. Denna skyldighet skulle fullgöras inom vissa år, s. k. frihetsår, under vilka nybyggaren åtnjöt frihet från en del skatter och onera. Lappmarksreglementet upptog ej några bestämmelser rörande nybyggarens rätt att begagna skogen. Det ansågs vid denna tid självklart, att han å kronans mark skulle äga rätt att taga skog till husbehov. Nybyggaren innehade nybygget med i stort sett samma besittningsrätt som tillkom åbo i fråga om kronohemman. Gällande bestämmelser rörande denna besittningsrätt återfinnas huvudsakligen i Kungl. Maj:ts brev den 5 februari 1808 och kammarkollegiets kungörelse den 29 i samma månad. Efter frihetsårens utgång åsattes nybygget provisoriskt mantal och skatt. Sedan så skett, kunde nybygget, därest innehavaren fullgjort sina skyldigheter i fråga om odling

och nybyggnad, omföras till skattehemman. Enligt lappmarksreglementet skulle nybygge efter frihetsåren även »geometrice avtagas», d. v. s. få vissa till gränserna bestämda områden. I regel kom emellertid sådan gränsbestämning till stånd först i samband med avvitringen.

Stadgan den 30 maj 1873 (nr 26) om avvitring i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker påbörjades först under 1870-talet, sedan stadga därom utfärdats den 30 maj 1873 (nr 26). De avvitringsåtgärder, som enligt stadgan kunde förekomma, voro av två olika slag, allmän och särskild avvitring. Den allmänna avvitringen innebar, att i trakter, där avvitring förut icke ägt rum, nödiga områden från kronans marker tilldelades såväl förutvarande, icke behörigen avvitrade hemman och nybyggen som ock de nybyggen, vilka vid avvitringen i laga ordning tillkommo, samt att ränta och mantal bestämdes för provisionellt skattlagda hemman och förut behörigen upplåtna nybyggen och dylika jordlägenheter samt för nybyggen, som tillkommo vid avvitringen. Den särskilda avvitringen företogs inom trakter, som varit föremål för allmän avvitring, och åsyftade utbrytning genom särskilda avvitringsåtgärder av sådana nybyggen, som efter den allmänna avvitrings fullbordande upplåtits på odisponerad mark inom de till odling tjänliga delarna av landet.

Vid avvitringsförrättning skulle, såvitt tillgång funnes, hemman och nybyggen erhålla skog ej blott till husbehov utan ock till avsalu. Skogsanslaget finge med hänsyn till skogens och betets bättre och sämre beskaffenhet samt markens olika växtlighet bestämmas efter beräkning av 5 000 kvadratrevor eller däröver till högst 20 000 kvadratrevor skogsmark för helt och i förhållande därefter för större eller mindre hemmantal. I anslaget skulle ej inberäknas sådan mark, som enligt stadgan borde hänföras till impediment. Sedan förslag till skattläggning och områdestilldelning vid avvitringsförrättning upprättats, insändes detsamma till länsstyrelsen, som prövade förslaget och meddelade utslag däröver.

Vid den allmänna avvitringen skulle enligt 1873 års stadga jämväl bestämmas en gräns, den s. k. odlingsgränsen, mellan de delar av lappmarkerna, som vore tjänliga för odling, och den mark, där nybyggesanläggningar icke vidare skulle få äga rum. Fastställandet av denna gräns föranleddes huvudsakligen av motsatsförhållandet mellan lapparna och de nybyggare, som bosatt sig i fjällregionerna. I anledning av en av riksdagen gjord framställning hade Kungl. Maj:t redan före avvitringsstadgans tillkomst genom brev den 13 december 1867 förordnat, att en dylik gräns skulle provisionellt bestämmas. Förbudet mot anläggande av nybyggen ovanför berörda provisionella gräns blev emellertid icke effektivt, utan förekom även efter gränsens fastställande ett avsevärt antal bosättningar ovanför denna. Sedan odlingsgränsens sträckning under åren 1884, 1886 och 1890 definitivt fastställts, medgav Kungl. Maj:t genom skrivelse den 18 november 1892 (nr 102), att de hemman och lägenheter ovan odlingsgränsen, vilka beviljats till anläggning före utfärdandet av omförmälda brev den 13 december 1867 och för vilka vid upplåtelseorna möjligen meddelade föreskrifter i fråga om jordens hävd m. m. blivit fullgjorda, skulle genom avvitring få sig tilldelade nödiga områden från kronans marker. Sedermera förordnades genom kungörelse den 5 juni 1909 (nr 54), innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, att områden skulle genom avvitring under vissa villkor tilldelas jämväl de lä-

genheter, som anlagts ovan odlingsgränsen utan vederbörligt tillstånd, d. v. s. efter utfärdandet av brevet den 13 december 1867, ävensom sådana nybyggen, som tillkommit före denna tidpunkt men för vilka vid upplåtelsen meddelade föreskrifter angående byggnads- eller odlingsskyldighet icke blivit behörigen fullgjorda.

Kungörelsen den 20 april 1906 (nr 36) angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

En följd av de i 1873 års stadga upptagna bestämmelserna om beräkningen av de skogsanslag, som vid avvitrtingen skulle tilldelas hemman och nybyggen, var, att dessa anslag i allmänhet blevo av betydande storlek. Till följd härav blevo skogarna å de avvitrtrade hemmanen och nybyggena begärliga spekulationsobjekt för den vid denna tid uppblomstrande trävaruindustrien. I syfte att stävja denna utveckling, som ansågs innebära ett hot mot den självägande bondeklassen, framlade den s. k. norrlandskommittén i skrivelse den 16 november 1901 förslag om stadgande av förändrade grunder för avvitrting och nybyggesanläggning inom lappmarkerna, åsyftande bland annat, att skogsanslagen till hemman och nybyggen i vissa fall skulle minskas samt att ägarnas och åbornas dispositionsrätt över skogen skulle inskränkas. Detta förslag föranledde — sedan Kungl. Maj:t i avbidan på prövningen av detsamma förordnat, att de pågående arbetena med avvitrtingen inom lappmarkerna skulle avbrytas eller begränsas att avse allenast förberedande åtgärder — utfärdandet den 20 april 1906 (nr 36) av kungörelse angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Kungörelsen den 5 juni 1909 (nr 54), innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

I sammanhang med utfärdandet av kungörelsen den 20 april 1906 anbefallde Kungl. Maj:t vissa ämbetsverk att inkomma med förslag dels till bestämmelser rörande dispositionsrätten över den skog, vilken på grund av föreskrift i kungörelsen komme att tilldelas de särskilda hemmanen eller nybyggena såsom husbehovsskog, och dels till de föreskrifter rörande avvitrtingsarbetenas bedrivande och vad därmed ägde samband, som i övrigt kunde finnas erforderliga.

Sedan de infortrade förslagen avgivits och yttrande däröver inhämtats från länsstyrelsen i Västerbottens län, förelade Kungl. Maj:t 1909 års riksdag i propositioner nr 108 och 110 förslag till lagstiftning i ämnet, vilka förslag i huvudsak av riksdagen godkändes. Kungl. Maj:t utfärdade därefter dels den 5 juni 1909 (nr 53 s. 1) lag angående husbehovsskogar inom vissa områden och dels samma dag (nr 54) kungörelse, innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

I sistnämnda kungörelse — som enligt sin ingress ägde tillämpning allenast inom de områden av Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande vilka avvitrtingsutslag då ännu icke meddelats av vederbörande länsstyrelse — föreskrevs, att av skogsanslag tillkommande hemman och nybyggen skulle viss del utläggas för tillgodoseende av nödigt husbehov men återstoden för varje avvitrtingslag avsättas till allmänning att för delägarnas

gemensamma nytta förvaltas i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Den för husbehov avsedda delen av skogsanslagen skulle utläggas särskilt för varje brukningsdel av hemman eller nybygge i förhållande till dess mantal (*särskild husbehovsskog*), dock att, där i viss trakt hinder mötte att utlägga all den för nämnda ändamål avsedda skogsmarken i närheten av inägorna, viss i förhållande till mantalet bestämd andel av denna skogsmark skulle utläggas gemensamt för två eller flera brukningsdelar (*samfällad husbehovsskog*). Husbehovsskogsanslaget finge ej utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall sättas högre än till 550 hektar medelgod skogsmark för mantal vid avvitrting nedom odlingsgränsen och till 800 hektar medelgod skogsmark vid avvitrting ovan odlingsgränsen. Angående avvitrting av sådan lägenhet ovan odlingsgränsen, som blivit utan vederbörligt tillstånd anlagd eller för vilken vid upplåtelsen meddelade föreskrifter angående byggnads- eller odlingskyldighet icke blivit behörigen fullgjorda (*inhysingslägenhet*), stadgades i kungörelsen, att, där innehavaren verkställt sådana arbeten eller eljest nedlagt sådana kostnader, att han efter prövning av länsstyrelsen funnes vara förtjänt att bibehållas vid lägenheten samt länsstyrelsen prövade detta kunna tillåtas utan åsidosättande av vederbörande ägares eller åbors eller av nomadlapparnas intressen, särskilt område av såväl inägor som husbehovsskog skulle åt lägenheten vid avvitrtingen i mån av tillgång utläggas, dock att i intet fall område finge tilldelas inhysingslägenhet, som innehades av bolag eller av den, som icke vore mantalskriven inom socknen. Inhysingslägenhet skulle icke skattläggas och finge icke erhålla mera husbehovsskog än som tilldelades hemman av motsvarande storlek i samma trakt, ej heller andel i samfällad husbehovsskog.

I lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden meddelades bestämmelser angående de vid avvitrtingen avsatta husbehovsskogarnas disposition och vård.

Husbehovsskogslagen trädde i kraft den 1 juli 1909. Lagen har, liksom kungörelsen den 5 juni 1909, fått sitt tillämpningsområde begränsat till de områden av Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande vilka länsstyrelsen vid lagens utfärdande ännu icke meddelat avvitrtingsutslag. Enligt vad föredragande departementschefen uppgav i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 15 maj 1908, då förslaget till husbehovsskogslagen remitterades till högsta domstolen, voro de områden, på vilka lagen skulle bli tillämplig, dels de ovan odlingsgränsen belägna delarna av Västerbottens län, innefattande delar av Sorsele, Stensele, Vilhelmina och Dorotea socknar samt den då till Stensele socken hörande Tärna kapellförsamling, dels ock de odisponerade överloppsmarkerna nedom odlingsgränsen, belägna huvudsakligen inom Sorsele socken av Västerbottens län samt inom Gällivare, Jokkmokks och Arjeplogs socknar av Norrbottens län. I fråga om sistnämnda två socknar har lagen dock vunnit tillämpning jämväl beträffande odisponerade överloppsmarker ovan odlingsgränsen.

Efter utfärdandet av husbehovsskogslagen samt kungörelsen den 5 juni 1909 återupptogs i full utsträckning arbetet med avvitrtingen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Sedan förslag till avvitrting upprättats beträffande de områden, där nämnda lag och kungörelse ägde tillämpning, meddelades avvitrtingsutslag av länsstyrelsen i Västerbottens län den 30 december 1916 beträffande Sorsele och Dorotea socknar, den 19 november 1917 beträffande Vilhelmina socken och den 15 oktober 1918 beträffande Stensele och Tärna socknar — avvitrtingsutslagen beträffande Sorsele, Dorotea, Vilhelmina och Stensele socknar avsågo allenast de delar av socknarna, som förut ej varit föremål för avvitrting — samt av länsstyrelsen i Norrbottens län den 18 mars 1918 i fråga om överloppsmarker ovan och nedom

odlingsgränsen i Jokkmokks socken, den 18 april samma år i fråga om sådan mark nedom odlingsgränsen i Gällivare socken och den 14 oktober 1918 i fråga om överloppsmarker ovan och nedom odlingsgränsen i Arjeplogs socken. Efter det berörda utslag i vissa delar genom besvär underställts Kungl. Maj:ts prövning, blev utslagen genom särskilda av Kungl. Maj:t under åren 1918—1921 meddelade utslag med vissa mindre jämkningar fastställda.

Beträffande vården och förvaltningen av de områden, som vid avvitrningen inom Västerbottens och Norrbottens län utlagts till allmänningsskogar, hava bestämmelser meddelats genom förordningen den 18 juni 1920 (nr 331) angående allmänningsskogar i sagda län.

Gällande bestämmelser angående husbehovsskogarnas vård och disposition.

Gällande bestämmelser angående vården och dispositionen av de vid avvitrningen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker utlagda husbehovsskogarna återfinnas huvudsakligen i förenämnda lag den 5 juni 1909 angående husbehovsskogar inom vissa områden samt kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. En närmare redogörelse för innehållet av dessa författningar torde här böra lämnas.

Lagen den 5 juni 1909 angående husbehovsskogar inom vissa områden.

1 § av husbehovsskogslagen upptager en definition å de två slag av husbehovsskogar, som enligt förenämnda kungörelse den 9 juni 1909 vid avvitrningen kunde utläggas, nämligen särskilda och samfällda husbehovsskogar. Enligt denna definition, som ansluter sig till föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse, förstås med särskild husbehovsskog dels den del av skogsanslaget till hemman eller nybygge, vilken vid avvitrningen utlagts särskilt åt viss brukningsdel för tillgodoseende av nödigt husbehov, dels ock det skogsanslag, som för enahanda ändamål utlagts åt viss lägenhet (inhyssingslägenhet). Med samfälld husbehovsskog förstås den del av skogsanslagen till hemman eller nybyggen, vilken för tillgodoseende av nödigt husbehov utlagts gemensamt åt två eller flera brukningsdelar, då dessa icke fått den för nämnda ändamål avsedda delen av skogsanslaget till fullt utlagd i särskild husbehovsskog.

I fråga om dispositionsrätten till särskild husbehovsskog gäller jämlikt lagens 2 § såsom regel, att avverkning å sådan skog må verkställas allenast till gårdens behov. Från denna regel givas emellertid vissa undantag, vilka finnas upptagna i 3—6 §§. Dessa undantagsfall åsyfta, att avverkning å särskild husbehovsskog må understundom verkställas dels för avvitrningslagets gemensamma räkning och dels för ägarens eller åbons egen räkning till annat ändamål än gårdens behov.

Avverkning för avvitrningslagets gemensamma räkning avhandlas i 3 och 4 §§. I 3 § stadgas härom, att — därest vid den tidpunkt efter fullbordad

avvittring, då de nya ägotterna skola tillträdas, å särskild husbehovsskog finnes tillgång å barrskog utöver vad med tillämpande av en uthållig skogshushållning för gårdens behov erfordras — sådant överskott skall sist inom ett år efter tillträdet av vederbörande skogsstatstjänsteman på en gång utsynas för att efter verkställd stämpling för avvittringslagets gemensamma räkning avverkas och bortföras inom tid, som av skogsstatstjänstemannen bestämmes till högst tre eller, där i visst fall i skogsvårdens intresse längre avverkningstid erfordras, högst tio år efter utsyningen. Angående förfogandet över det avverkade virket skall gälla vad angående förfogandet över virke, som avverkas å avvittringslagets allmänningsskog, är stadgat. I samband med nu angivna bestämmelse upptager 3 § en föreskrift med avseende å det fall, att vid tillträdet av de nya ägotterna å särskild husbehovsskog saknas för gårdens behov erforderlig skogstillgång. I dylikt fall skall enligt lagen ägaren eller åbon vara berättigad att, där anmälan göres hos vederbörande skogsstatstjänsteman sist inom ett år efter tillträdet, till fyllande av bristen å närmaste, avvittringslaget tillhöriga allmänningsskog erhålla utsyning av för gårdens behov erforderligt virke att efter verkställd stämpling uttagas under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid. Jämlikt särskild föreskrift i lagen äga de nu omförmälda i 3 § upptagna reglerna ej tillämpning å särskild husbehovsskog, som tilldelats inhysingslägenhet. — I 4 § föreskrives, att, därest ståndskog å särskild husbehovsskog vindfälls eller skadas av eld i större utsträckning än att den vindfällda eller brandskadade skogen kan tillgodogöras för gårdens behov, innan den tager ytterligare skada, sådant överskott skall så fort lämpligen kan ske av vederbörande skogsstatstjänsteman utsynas och stämplas och inom tid, som av honom bestämmes, för avvittringslagets gemensamma räkning avverkas och bortföras. Angående förfogandet över virket gäller vad i 3 § stadgats för där avsett fall. Ägaren eller åbon skall dock vara berättigad att, där anmälan senast vid utsynings-tillfället göres hos vederbörande skogsstatstjänsteman, å närmaste, avvittringslaget tillhöriga allmänningsskog i mån av gårdens behov erhålla utsyning av högst motsvarande virkesmassa att efter verkställd stämpling uttagas under viss av utsyningsförrättaren bestämd tid. Ej heller nu nämnda stadganden i 4 § äga tillämpning å särskild husbehovsskog, som tilldelats inhysingslägenhet.

Vad härefter angår de undantagsfall, då avverkning å särskild husbehovsskog må verkställas för ägarens eller åbons egen räkning till annat ändamål än gårdens behov, upptagas bestämmelser härom i 5 och 6 §§. Enligt 5 § må, där skogstillgången å särskild husbehovsskog i andra fall än i 3 och 4 §§ sägs överstiger vad med tillämpning av en uthållig skogshushållning erfordras för gårdens behov, överskottet efter utsyning och stämpling av skogsstatstjänsteman avverkas av ägaren eller åbon med rätt till fritt förfogande över virket. Utsyning, varom nu sagts, må dock ej påkallas oftare än vart femte år. — Enligt 6 § kan ägare eller åbo erhålla tillstånd att för skogsmarks uppodling till åker eller äng fälla skog å särskilt husbehovsskogsområde med rätt att fritt förfoga över virket. Önskar ägaren eller åbon erhålla

dylikt tillstånd, har han att göra anmälan härom hos vederbörande skogsstatstjänsteman, som åligger att, så snart sådant i samband med utsyningsförrättning i trakten lämpligen kan ske, å den uppgivna odlingsmarken anställa besiktning för utrönande av dess läge, storlek, beskaffenhet och tjänlighet till odling samt därefter till länsstyrelsen insända besiktning sinstrumentet med uppgift å den tid, som anses erforderlig för odlings fullbordande, jämte det yttrande i övrigt, vartill besiktningen föranleder. Önskar ägaren eller åbon att, utan avbidan av utsyningsförrättning som nyss sagts, vinna handläggning av ärendet, äger han att på egen bekostnad föranstalta om besiktning av marken i viss i lagen angiven ordning. Finner länsstyrelsen det tillämnade odlingsföretaget vara av beskaffenhet, att avverkning av virke till fritt förfogande bör medgivas, har länsstyrelsen att därtill meddela tillstånd med utsättande av viss tid, inom vilken vid av länsstyrelsen bestämt vite odlingen skall vara fullbordad. Virke, till vars avverkning tillstånd sålunda erhållits, skall före avverkningen stämplas.

I fråga om de samfällda husbehovsskogarna upptager lagen — jämte en erinran om äganderätten till dessa skogar — bestämmelser dels rörande deras förvaltning och disposition och dels rörande avverkningens bedrivande å dem. I fråga om äganderätten till dessa skogar stadgas i 7 §, att andel i samfällad husbehovsskog skall tillkomma de brukningsdelar, för vilkas räkning skogen blivit avsatt, var efter dess mantal. Med avseende å förvaltningen och dispositionen av de samfällda husbehovsskogarna innehåller 7 §, att område, som vid avvitrning utlagts till samfällad husbehovsskog, skall bibehållas oförminskat och förvaltas enligt reglemente, som efter delägarnas hörande fastställles av länsstyrelsen. Beträffande avverkningens bedrivande föreskrives i 8 §, att avverkning å samfällad husbehovsskog må äga rum allenast efter utsyning och stämpling av vederbörande skogsstatstjänsteman samt att vid utsyningen skogen i regel icke må anlitas hårdare än tillämpandet av en uthållig skogshushållning föranleder, därvid dock skall iakttagas, att träd aldrig sparas så länge, att de därav taga skada eller skogsvården eljest tillbakasättes. Det virke, som utsynas å samfällad husbehovsskog, skall avverkas och föryttras för gemensam räkning. Delägare är dock oförhindrad att, om han så önskar, uttaga, vad av virket belöper på hans andel i samfälligheten. I 9 § medgives ytterligare ett undantag från regeln, att samfällad husbehovsskog icke må hårdare anlitas än tillämpande av en uthållig skogshushållning föranleder. Uppstår till följd av vådeld, utflyttning vid skifte eller annan sådan anledning bland delägarna behov av större tillgång på byggnadsvirke än som vid utsyning enligt 8 § kan beredas, må nämligen enligt 9 § vederbörande överjägmästare kunna medgiva vidsträcktare utsyning, där detta är förenligt med god skogsvård och kan ske utan någon delägarers förfång samt, ifall av utsyningen föranledes likvid mellan delägarna, under förutsättning tillika, att det för den samfällda husbehovsskogen fastställda reglementet bestämmer, huru likviden skall ske.

I husbehovsskogslagen meddelas vissa gemensamma bestämmelser rörande de särskilda och samfällda husbehovsskogar, vilka bestämmelser återfinnas

i 10—16 §§. I 10 § — som ursprungligen upptog en erinran, att genom husbehovsskogs förklarande för skyddsskog rätten att förfoga över skogen kunde varda inskränkt utöver vad i husbehovsskogslagen stadgades — har genom lag den 2 april 1937 (nr 153), vilken lag trätt i kraft den 1 januari 1938, i anslutning till skyddsskogslagens upphävande Kungl. Maj:t lämnats befogenhet att, därest husbehovsskog finnes böra bibehållas till skydd mot fjällgränsens nedgående och på grund därav större inskränkning i ägarens eller åbons rätt att bruka skogen, än förut i husbehovsskogslagen sagts, prövas vara av nöden, förordna om den inskränkning i förfoganderätten, som påkallas av omständigheterna. I 11 § bemyndigas Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande utsyning och stämpling, varom i lagen förmäles. 12—16 §§ innehålla slutligen straff- och åtalsbestämmelser. Enligt 12 § är den, som å särskild eller samfällad husbehovsskog företager avverkning i strid mot de i husbehovsskogslagen meddelade föreskrifter, förfallen till bötesstraff, varjämte det avverkade virket skall, där det ligger kvar å skogen eller, om det är bortfört, fortfarande är i avverkarens besittning, tagas i beslag och dömas förbrutet. Undgår dylikt virke beslag, är den, som låtit verkställa avverkningen, skyldig att utgiva ersättning med belopp motsvarande värdet av samma virke. Innefattar avverkning, som nu nämnts, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall vad nyss sagts ej vinna tillämpning. Delägare i samfällad skog, som vid avverkning i strid mot husbehovsskogslagens föreskrifter tillika missbrukat sin rätt i samfälligheten, skall dock hava förverkat vad å honom belöper av det avverkade virket samt, där hans andel i virket undgår beslag, därför utgiva ersättning i enlighet med vad förut nämnts. Enligt 13 § äga kronobetjante samt tjänstemän och betjante vid skogsstaten lika behörighet att åtala förseelse, som omförmäles i 12 §, samt att med beslag belägga virke, som skall anses förbrutet.

Kungörelsen den 8 oktober 1918 (nr 915) angående utsyning och stämpling å vissa husbehovsskogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

Med stöd av 11 § husbehovsskogslagen har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 8 oktober 1918 meddelat bestämmelser angående utsyning och stämpling å de skogar, som avses i berörda lag. Enligt dessa bestämmelser, som sedermera i viss del ändrats genom kungörelsen den 17 mars 1933 (nr 84), skola i fråga om utsyning och stämpling, där annat icke är särskilt stadgat, föreskrifterna i förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden äga tillämpning.

I nämnda förordning stadgas i nyssberörda avseende, bland annat, att utsyning skall verkställas enligt avverkningsplan. Denna skall upprättas av vederbörande skogsstatstjänsteman på fastighetsägarens eller åbons begäran eller ock, där den genom fastighetsägarens eller åbons egen försorg upprättats av annan sakkunnig person, efter granskning av överjägmästaren god-

kännas av domänstyrelsen. Avverkningsplan skall upprättas särskilt för varje fastighet, där ej domänstyrelsen efter framställning av den, som äger eller med åborätt innehar närbelägna fastigheter, förordnat, att skogen därå tills vidare skall utgöra en skogshushållningsenhet under gemensam avverkningsplan. Avverkningsplan skall avse viss tid och grundas på undersökning av skogen. Planen skall så upprättas, att skogsägarens ekonomiska intresse tillgodoses genom uthålligt skogsbruk med iakttagande av skogsvårdens krav särskilt i fråga om borttagande av överårig eller skadad skog samt höjande i övrigt av skogens alstringsförmåga. Område, där i följd av markens försumpning, brist på fröträd eller andra omständigheter naturlig återväxt är väsentligt försvårad, skall i avverkningsplanen behandlas för sig. Utsyning skall sökas före den 1 april hos vederbörande skogsstatstjänsteman, som det åligger att före den 1 påföljande oktober verkställa utsyning och stämpla det utsynade virket. Utsyning verkställs för en tid av tre år; dock må på domänstyrelsens prövning ankomma att, när särskilda skäl därtill äro, medgiva, att utsyning må därutöver ske för en tid framåt av högst tre år. Fråga om utsyning för längre tid framåt prövas av Kungl. Maj:t. Anser förrättningsmannen nödigt, att vissa träd tillsvidare överhållas såsom fröträd, skall föreskrift härom lämnas vid förrättningen. Fröträden skola genom förrättningsmannens försorg förses med tydligt märke och må sedermera icke avverkas utan tillstånd.

Bestämmelsen i förordningen den 18 juni 1915, att utsyning skall verkställas enligt avverkningsplan, äger ej tillämpning i fråga om särskilda husbehovsskogar. För sådan skog är enligt kungörelsen den 8 oktober 1918 upprättande av avverkningsplan ej erforderligt. Innan utsyning äger rum å särskild husbehovsskog, skall emellertid jämlikt nyssnämnda kungörelse i regel besiktning av skogen företagas av skogstatstjänsteman, vilken däröver skall upprätta syneinstrument. Den som till annat ändamål än till husbehov avverkar virke å särskild eller samfällad husbehovsskog är enligt samma kungörelse pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som för utövande av kontroll över avverkningen meddelas av vederbörande skogsstatstjänsteman. Överträdelse av dessa föreskrifter medför bötesstraff. Då avverkningsplan upprättas eller utsyning eller stämpling verkställs eller undersökning enligt 6 § husbehovsskogslagen företages, skall sökanden enligt kungörelsen den 17 mars 1933 utgöra nödig hantlangning.

Husbehovsskogarnas belägenhet, antal och areal m. m.

Skogslagkommissionen har i sitt betänkande 1937: 5 (sid. 24—25) lämnat en redogörelse för *husbehovsskogarnas belägenhet* och allmänna karaktär. I detta hänseende har kommissionen anfört i huvudsak följande:

De skogar, som lydde under lagen angående husbehovsskogar, vore samtliga belägna i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Den övervägande delen av dessa skogar låge inom förstnämnda län.

I Västerbottens läns lappmarker förekomme husbehovsskogar inom Doro-

tea, Vilhelmina, Tärna, Stensele och Sorsele socknar. Med undantag för några mindre skogstrakter i Sorsele socken låge i detta län samtliga husbehovsskogar ovanför odlingsgränsen. Orsaken härtill vore att söka däri, att landet nedanför sagda gräns i Västerbottens län varit föremål för allmän avvittring redan före husbehovsskogslagens tillkomst. Husbehovsskogarna inom Västerbottens län bildade till övervägande del större sammanhängande områden invid sjöar och vattendrag, tillhörande Ångerman-, Ume- och Vindelälvarnas vattensystem, samt sträckte sig genom de dalgångar, som bildades av dessa vattensystem, långt upp i de övre fjällregionerna. Inom Tärna socken nådde invid Umeälvens källsjöar husbehovsskogarna fram till omedelbar närhet av norska gränsen. Då husbehovsskogarna i Västerbottens län huvudsakligen låge inom den egentliga fjällbygden, utgjordes skogarna därstädes i regel av gran- eller björkskogar. Granskogarna utbredde sig från sjöarna och vattendragen ofta ända upp till barrskogsgränsen. Björkskogarna bestode till större delen av subalpina skogar.

I Norrbottens läns lappmarker hade husbehovsskogar utlagts inom Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar. Den huvudsakliga delen av skogarna låge inom förstnämnda socken. Då husbehovsskogarna i Norrbottens län tillkommit vid avvittring av krononybyggen å de kronoöverlopsmarker, som vid den allmänna avvittringen avsatts inom länet, låge det i sakens natur, att skogarna inom sagda län låge mera spridda än i Västerbottens län. Den större delen av husbehovsskogarna inom Norrbottens län vore belägen nedom odlingsgränsen; allenast inom Arjeplogs och Jokkmokks socknar funnes en del mindre husbehovsskogsområden ovan sagda gräns. Husbehovsskogarna i Norrbottens län utgjordes till övervägande del av tallskogar. Även i detta län förekomme dock granskogar, ehuru dessa vore av mindre omfattning.

Rörande *husbehovsskogarnas antal och areal* har kommissionen i sitt betänkande upplyst följande:

Antalet särskilda och samfällda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker uppginge till sammanlagt 1,249 med en areal av 99,805 hektar produktiv skogsmark och 105,963 hektar impediment eller tillhopa 205,768 hektar. Av dessa skogar vore 1,220 särskilda och 29 samfällda husbehovsskogar. De förra omfattade en areal av 81,495 hektar produktiv skogsmark och 102,401 hektar impediment eller sammanlagt 183,896 hektar. De senare hade en areal av 18,310 hektar produktiv skogsmark och 3,562 hektar impediment eller tillhopa 21,872 hektar.

Det övervägande antalet särskilda husbehovsskogar eller 922 vore belägna inom Västerbottens län. Inom Norrbottens län låge allenast 298 dylika skogar. De samfällda husbehovsskogarna vore samtliga belägna i Västerbottens län. Arealen av de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län utgjorde 158,498 hektar, därav 69,173 hektar utgjordes av produktiv skogsmark och 89,325 hektar av impediment. Inom Norrbottens län vore de särskilda husbehovsskogarnas areal 25,398 hektar, därav något mindre än hälften eller 12,322 hektar bestode av produktiv skogsmark och 13,076 hektar av impediment.

Av de särskilda husbehovsskogarna i Västerbottens län tillhörde 540 skogar med en areal av 95,037 hektar skattehemman, 367 skogar med en areal av 62,212 hektar kronohemman samt 15 skogar med en areal av 1,249 hektar inhyssingslägenheter. Inom Norrbottens län tillhörde 17 särskilda husbehovsskogar med en areal av 1,605 hektar skattehemman, 246 dylika skogar med en areal av 18,846 hektar krononybyggen och 35 skogar med en areal av

4,947 hektar inhysingslägenheter. Mellan Västerbottens och Norrbottens län förelåge sålunda den skiljaktighet, att i det förra flertalet av de särskilda husbehovsskogarna utlagts till skattehemman, medan i det senare dessa skogar i allmänhet tilldelats krononybyggen. Denna skiljaktighet ägde samband med de olika förutsättningar, varunder den senare avvitrningen ägde rum i de båda länen och för vilka i det föregående redogjorts.

Kommissionen har, huvudsakligen med ledning av uppgifter vilka infordrats från de skogsstatstjänstemän, som handhava tillsynen över ifrågavarande skogar, verkställt utredningar rörande vissa *skogsbiologiska förhållanden* å husbehovsskogarna åsyftande i främsta rummet att belysa skogarnas förnygringsförhållanden och sammansättning. Jag tillåter mig härutinnan hänvisa till betänkandet (sid. 29—38).

Kommissionen har jämväl i betänkandet lämnat en *redogörelse för vissa tidigare framställningar om ändring i lagstiftningen angående husbehovsskogarna*. Jämväl i fråga om denna redogörelse vill jag inskränka mig till att hänvisa till betänkandet (sid. 38—42).

Behovet av revision av husbehovsskogslagen.

Kommissionen har i sitt betänkande lämnat en sammanfattande framställning av de mera framträdande bristerna i den nuvarande lagstiftningen rörande husbehovsskogarna. Denna framställning är i huvudsak av följande innehåll:

Lagen angående husbehovsskogar och den i samband med denna utfärdade kungörelsen med ytterligare föreskrifter angående avvitrningen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker hade tillkommit i huvudsakligt syfte att förhindra, att de skogar, som efter lagens utfärdande genom avvitrning skulle tilldelas hemman och nybyggen i lappmarkerna, bleve spekulationsobjekt för trävaruindustrien och sålunda undandroges det ändamål, som man med skogstilldelningen i lappmarkerna i främsta rummet velat vinna, nämligen att stödja och utveckla jordbruksnäringen därstädes. De bestämmelser, som upptagits i nämnda kungörelse och enligt vilka viss del av hemman och nybyggen tillkommande skogsanslag skulle avsättas såsom särskilda eller samfällda husbehovsskogar samt återstoden för varje avvitringslag utläggas till allmänning att förvaltas för delägarnas gemensamma nytta, hade otvivelaktigt varit ägnade att främja ett förverkligande av nämnda syfte. Även de stadganden, som inrymts i lagen angående husbehovsskogar och varigenom tryggades, att husbehovsskogarnas virkestillgångar i första hand reserverades för vederbörande fastigheters husbehov, hade utgjort ett verksamt medel för stävande av spekulationsintresset i fråga om dessa skogar. På grund av den utformning husbehovsskogslagens stadganden erhållit i fråga om de särskilda husbehovsskogarna hade emellertid berörda ändamål kommit att beträffande dem tillgodoses med åsidosättande i viss mån av skogsvårdens krav.

Till belysning härav finge kommissionen erinra, att enligt husbehovsskogslagen utsyning och stämpling å särskild husbehovsskog med rätt för ägaren eller åbon att fritt förfoga över virket i allmänhet finge äga rum allenast där

skogstillgången överstege vad med tillämpande av en uthållig skogshushållning erfordrades för gårdens behov. Denna bestämmelse innebure, att vederbörande skogsvårdsmyndighet hade att tillse, att å särskild husbehovsskog skulle såvitt möjligt sparas ett så stort virkesförråd, att ständigt tillgång på husbehovsvirke i erforderlig omfattning funnes å fastigheten. En dylik hushållningsprincip kunde självfallet få till följd, att skog reserverades för husbehov även sedan den uppnått avverkningsmogen ålder eller eljest blivit av den beskaffenhet, att den från skoglig synpunkt borde avverkas. I fråga om de särskilda husbehovsskogarna hade husbehovsskogslagen ock medfört en dylik konsekvens, i det tillgången å dessa skogar av övermogen och skadad skog vore anmärkningsvärt stor. Ett sparande av sådan skog för husbehov överensstämde uppenbarligen ej med en god skogsvård. Ej heller eljest kunde tillämpande av en dylik hushållningsprincip i fråga om de särskilda husbehovsskogarna anses motiverat.

Jämväl i ett annat avseende lämnade husbehovsskogslagens avverkningsregler rum för befogad erinran. Enligt lagen vore i fråga om särskild husbehovsskog rätten till husbehovsavverkning principiellt fri. Skogsvårdsmyndigheten ägde sålunda ej ingripa för att hindra olämpliga husbehovsavverkningar. Då de särskilda husbehovsskogarna i många fall vore jämförelsevis små, vore sättet för husbehovsvirkets uttagande ofta av stor betydelse för dessa skogar. Företagandet av olämpliga husbehovsavverkningar kunde i fråga om dem för lång tid framåt omöjliggöra tillämpande av en rationell skogsvård. Avsaknaden av föreskrifter, som närmare reglerade rätten till husbehovsavverkning å de särskilda husbehovsskogarna, måste därför betecknas såsom en brist i lagen. Denna brist vore desto mera kännbar, som en ej obetydlig del av husbehovsskogarna vore att hänföra till skyddsskogar och sålunda borde behandlas med särskild försiktighet.

I fråga om husbehovsskogslagen finge vidare erinras, att den ej upptog någon bestämmelse om skyldighet för skogsägaren att efter avverkning vidtaga åtgärder för tryggande av återväxten. Då föryngringsförhållandena å husbehovsskogarna ej sällan vore sådana, att dylika åtgärder kunde vara till betydande gagn för befordrande av återväxten, syntes bestämmelser om reproduktionsskyldighet ej böra saknas i lagstiftningen angående dessa skogar.

Slutligen finge framhållas, att med den organisation för husbehovsskogslagens handhavande, som nu vore föreskriven, den viktiga rådgivande och upplysande skogsvårdsverksamheten bland vederbörande skogsägare ej kunde i önskvärd omfattning bedrivas. Vid lagens tillkomst hade förutsatts, att skogsvårdsmyndighetens uppgift skulle vara begränsad till vidtagande av de utsynings- eller andra åtgärder, som i lagen uttryckligen angåves. Numera hade i fråga om den övervägande delen av landets enskilda skogar skogsvårdsmyndighetens verksamhet utsträckts att avse även lämnande av råd och meddelande av undervisning rörande skogsvård, och denna sida av verksamheten hade under senare tid vunnit alltmera ökad betydelse. Vid sådant förhållande kunde den ståndpunkt, som husbehovsskogslagen intog i förvarande avseende, ej anses tillfredsställande.

Husbehovsskogslagens brister såväl i nu berörda som i vissa andra hänseenden hade kommit att framstå i skarp belysning efter tillkomsten av 1932 års lappmarkslag med dess utförliga och verksamma bestämmelser. Det vore att märka, att sistnämnda lag ägde tillämpning å, förutom andra skogar, jämväl vissa skogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker av väsentligen samma biologiska karaktär som de skogar, vilka lydde under husbehovsskogslagen. Det vore uppenbarligen ett allmänt intresse, att sist-

nämnda skogar, vilka i stor utsträckning vore avsedda att tjäna såsom ett stöd för det minst bärkraftiga jordbruket i lappmarkerna, tillförsäkrades en lika effektiv vård som övriga skogar i dessa trakter.

På grund av vad sålunda anförts funne kommissionen, att en genomgripande omarbetning av husbehovsskogslagen vore av behovet påkallad.

Otvivelaktigt har lagen angående husbehovsskogar under den tid den *Departements-
chefen.* samma tillämpats varit till gagn för innehavarna av dessa skogar. Emellertid torde lagen numera, såsom framgår av vad kommissionen anført, få anses vara i flera avseenden bristfällig. Lagens i viss mån ensidiga inriktning på bevarandet av nödigt virke för husbehov å ifrågavarande skogar har medfört, att skog sparats även sedan den nått avverkningsmogen ålder eller eljest blivit av den beskaffenhet, att den från skogliga synpunkter sett borde avverkas. En dylik avverkningsregel strider uppenbarligen mot grunderna för en god skogsvård. Såsom kommissionen ock påpekat hava konsekvenserna av lagens ståndpunkt i förevarande avseende blivit den, att husbehovsskogarnas virkesförråd fått en otillfredsställande sammansättning. Men även ur andra skogliga synpunkter giver lagen rum för allvarliga erinringar. Sålunda saknas varje föreskrift rörande skyldighet att efter avverkning vidtaga reproduktionsåtgärder. Vidare må framhållas, att med den nuvarande organisationen för husbehovsskogslagens handhavande den viktiga rådgivande och upplysande verksamheten bland vederbörande skogsägare ej torde i den omfattning, som är av behovet påkallad, kunna bedrivas. Även i andra avseenden föreligga emellertid, såsom kommissionen framhållit, brister i lagstiftningen angående ifrågavarande skogar. Jag biträder fördenskull kommissionens uppfattning, att en genomgripande revision av lagen bör komma till stånd.

Grunderna för förslaget till ny lagstiftning angående husbehovsskogarna.

Jag övergår nu till att närmare angiva grunderna för det inom departementet utarbetade förslaget till ny lagstiftning angående husbehovsskogarna.

Till en början torde jag härvid få redogöra för principerna i kommissionens förslag till lagstiftning angående de särskilda husbehovsskogarna.

Kommissionens förslag till lagstiftning angående de särskilda husbehovsskogarna.

Kommissionens förslag i fråga om de särskilda husbehovsskogarna innebär i huvudsak följande. De särskilda husbehovsskogarna skola underkastas i stort sett samma bestämmelser som för närvarande gälla i fråga om de under lappmarkslagen lydande skogarna. Husbehovsskogslagen skall således upphävas såvitt angår de särskilda husbehovsskogarna och dessa skola i stället inordnas under lappmarkslagen. I enlighet härmed skall avsalu-

avverkning å berörda skogar i regel få ske allenast efter tillstånd av skogsvårdsmyndighet. Även rätten till husbehovsavverkning å dessa skogar skall i viss omfattning stå under skogsvårdsmyndighetens kontroll. Tillstånd till avverkning skall regelmässigt meddelas enligt avverkningsplan, dock att i vissa fall sådant tillstånd må meddelas, utan hinder av att avverkningsplan ej upprättats. Reproduktionsskyldighet skall i viss omfattning åvila skogsägaren. Tillsynsmyndighet skall vara skogsvårdsstyrelsen.

Efter denna kortfattade översikt torde jag få närmare redogöra för principerna i kommissionens förslag.

Avverkningsregler.

I fråga om sättet för reglerandet av *avverkningen för husbehov* å de särskilda husbehovsskogarna har kommissionen anfört i huvudsak följande:

I den nya lagstiftningen borde i främsta rummet kravet på den yngre skogens skyddande mot olämpliga husbehovsavverkningar beaktas. I anslutning till den regel om avverkning i yngre skog, som upptagits i allmänna skogsvårdslagen och lappmarkslagen, syntes i den nya lagstiftningen böra föreskrivas, att yngre skog ej finge avverkas annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Husbehovsavverkning i äldre skog borde däremot liksom nu principiellt vara fri. För den enskilde skogsägaren vore det uppenbarligen av stor vikt, att sådan avverkning finge obehindrat företagas. Från sagda regel borde dock i likhet med vad nu gällde undantag stadgas i fråga om sådana träd, som enligt skogsvårdsmyndighetens beslut skulle överhållas såsom fröträd. Avverkning av dylika träd borde ej i något fall vara tillåten utan skogsvårdsmyndighetens tillstånd. Därjämte torde skogsvårdsmyndigheten böra tillerkännas befogenhet att ingripa reglerande beträffande husbehovsavverkning å sådana husbehovsskogar, där föryngringsförhållandena vore särskilt ömtåliga. Kommissionen ville erinra, att en ej oväsentlig del av husbehovsskogarna hade skyddsskogskaraktär. I fråga om dylika skogar kunde enligt gällande lagstiftning — 10 § husbehovsskogslagen, jämförd med 2 § i 1903 års skyddsskogslag — rätten till husbehovsavverkning begränsas genom skogarnas förklarande för skyddsskogar. Den möjlighet, som sålunda förelåge att inordna husbehovsskogar av berörda karaktär under skyddsskogslagstiftningen, skulle emellertid enligt ett av kommissionen i betänkande den 24 februari 1936 (stat. off. utr. 1936: 19) framlagt förslag upphöra, och den i skyddsskogslagen medgivna befogenheten att begränsa rätten till husbehovsavverkning å skyddsskog kunde följaktligen, därest nämnda förslag genomfördes, icke vidare göras gällande i fråga om husbehovsskogarna. Vid framläggande av berörda förslag hade kommissionen emellertid beaktat, att möjligheten att ingripa reglerande i fråga om husbehovsavverkning å de husbehovsskogar, som vore av skyddsskogskaraktär, borde vid förslagens upphöjande till lag på annat sätt tillgodoses. Kommissionen hade därför i betänkandet föreslagit, att i 10 § husbehovsskogslagen skulle upptagas en ny bestämmelse av innehåll, att, om husbehovsskog funnes böra bibehållas till skydd mot fjällgränsens nedgående samt på grund härav större inskränkning i ägarens eller åbons rätt att bruka skogen än förut i lagen sagts prövades vara av nöden, Kungl. Maj:t skulle hava att efter förutgången syn och undersökning förordna om den inskränkning i förfoganderätten, som av omständigheterna påkallades. I en ny lagstift-

ning angående husbehovsskogar borde det skydd mot olämpliga husbehovs-
avverkningar å vissa husbehovsskogar, som kommissionen med nyssangivna
bestämmelse velat vinna, böra beredas på ett delvis annat sätt. Befogenhe-
ten att ingripa mot dylika avverkningar borde sålunda tillkomma vederbö-
rande skogsvårdsmyndighet, och befogenheten borde kunna göras gällande
i alla fall, då skydd för återväxten erfordrades. En dylik reglering av rätten
till husbehovsavverkning hade upptagits i 19 § allmänna skogsvårdslagen.
I denna paragraf hade skogsvårdsstyrelse tillerkänts befogenhet att, där sty-
relsen funne nödigt att till skydd för återväxten å svårföryngrad skog av-
verkning till husbehov inom visst område tillsvidare ej finge äga rum, med-
dela föreskrift därom. Därest en motsvarande befogenhet i fråga om de
särskilda husbehovsskogarna lades i skogsvårdsmyndighetens hand, borde
härigenom ett nöjaktigt skydd mot olämpliga husbehovsavverkningar å des-
sa skogar vinnas. Ett stadgande av nu angiven innebörd borde sålunda
upptagas i den nya lagstiftningen.

Beträffande de principer, som borde vara vägledande vid utarbetande av
bestämmelser angående *avverkning för avsalu* i den nya lagstiftningen, har
kommissionen anfört, bland annat, följande:

Enligt husbehovsskogslagen finge avsaluavverkning å särskild husbehovs-
skog företagas allenast efter utsyning eller stämpling av vederbörande skogs-
statstjänsteman. Den omedelbara kontroll över dylik avverkning, som en-
ligt lagen sålunda tillkomme skogsvårdsmyndigheten, borde principiellt bibe-
hållas. Såväl på grund av husbehovsskogarnas geografiska läge och mer-
endels ömtåliga skogsbiologiska förhållanden som med hänsyn till det ända-
mål skogarna vore avsedda att tjäna kunde ett upphävande av denna kon-
troll ej anses tillrädligt.

Såsom norm för den omfattning, vari avverkning för avsalu finge med-
givas å särskild husbehovsskog, gällde enligt husbehovsskogslagen, att så-
dan avverkning ej finge avse mer än den del av skogstillgången, som över-
stege vad med tillämpande av en uthållig skogshushållning erfordrades för
gårdens behov. Denna bestämmelse innebure, att skogsvårdsmyndigheten
i fråga om särskild husbehovsskog hade att tillse, att å skogen såvitt möjligt
sparades ett så stort virkesförråd, att ständig tillgång på husbehovsvirke i
erforderlig omfattning funnes å fastigheten. Ett konsekvent genomförande
av denna hushållningsprincip medförde, att, där så erfordrades, skog skulle
reserveras till husbehov även sedan den uppnått för avverkning lämplig ål-
der.

Ett upptagande av berörda hushållningsprincip i en ny lagstiftning angä-
ende ifrågavarande skogar vore tydligen ej förenligt med skogsvårdens krav.
Ej heller eljest vore numera påkallat att å dessa skogar under alla förhål-
landen trygga tillgången å husbehovsvirke. Under de senaste årtiondena hade
på grund av väg- och flottningsväsendets snabba utveckling och den alltmer
ökade användningen av motorfordon kommunikationerna i lappmarkerna
blivit i hög grad förbättrade. Möjligheten att, därest brist å husbehovsvirke
skulle uppstå å fastighet med husbehovsskog, för rimlig kostnad anskaffa
sådant virke från annan närbelägen skog vore därför numera regelrätt för
handen. Detta hade ock vitsordats i vissa av kommissionen från vederhö-
rande skogsstatstjänstemän infordrade uppgifter. Till följd av kommuni-
kationernas utveckling i lappmarkerna hade även avsättningsmöjligheterna
för virke från husbehovsskogarna blivit gynnsammare, och ett sparande till
husbehov av virke, som kunde avyttras såsom industri- eller annat gagn-
virke, vore därför ofta ekonomiskt ofördelaktigt för skogsägaren.

De ändrade förhållanden, som sålunda inträtt efter husbehovsskogslagens tillkomst, borde emellertid ej föranleda, att kravet på tryggandet av nödigt husbehovsvirke å de särskilda husbehovsskogarna helt eftergäves. I likhet med vad som gällde i fråga om skogar under allmänna skogsvårdslagen och lappmarkslagen borde grundsatsen om husbehovsvirkets skyddande upprätthållas även i en ny lagstiftning angående de särskilda husbehovsskogarna men inskränkning i denna grundsats medgivas i de fall, då dess tillämpning skulle komma att strida mot skogsvårdens krav. Skog, som uppnått den ålder eller eljest vore av den beskaffenhet, att dess tillgodogörande vore önskvärt från skogsekonomisk synpunkt, borde sålunda få avverkas till avsalu utan hinder av att fastigheten därigenom för framtiden komme att lida brist på erforderlig husbehovsskog. Detsamma borde gälla i fråga om skog, som borde borttagas för att markens alstringsförmåga skulle kunna på ett ändamålsenligt sätt tillgodogöras.

Den nu ifrågasatta ändringen i husbehovsskogslagen innebure en ej oväsentlig utsträckning av rätten till avsaluavverkning å de särskilda husbehovsskogarna. Jämväl i ett annat avseende borde denna rätt utvidgas.

Utsyning för avsalu å särskild husbehovsskog finge enligt husbehovsskogslagen ej påkallas oftare än vart femte år. Denna bestämmelse ägde samband med förenämnda princip om sparande å dylik skog av nödig skogstillgång för gårdens behov och åsyftade att förhindra spekulation med nämnda tillgång. Samtidigt som detta syfte tillgodosetts hade emellertid bestämmelsen i fråga om det virke å särskild husbehovsskog, som översköte nämnda skogstillgång och som skogsägaren enligt lagen ägde rätt att försälja, medfört hinder att utnyttja konjunkturerna å trävarumarknaden och sålunda verkat ekonomiskt ofördelaktigt för skogsägaren. Med den ändrade grundsats i fråga om reserverande å särskild husbehovsskog av virke till husbehov, som kommissionen i det föregående förordat, skulle berörda ogynnsamma verkan av ifrågavarande bestämmelse uppenbarligen bliva ännu mera framträdande. Med hänsyn härtill och då på grund av de ökade insikter i skogshushållning, som befolkningen i dessa trakter numera vunnit, berörda spekulationsfara näppeligen borde tillmätas större betydelse, torde i den nya lagstiftningen rätt att erhålla utsyning för avsalu böra medgivas skogsägarna oftare än vart femte år.

I motsats till andra skogsvårdslagar upptoge husbehovsskogslagen ej någon bestämmelse, att vid avverkning till avsalu hänsyn skulle tagas till möjligheten att efter avverkningen erhålla nöjaktig återväxt. Vid lagens tillkomst hade man förutsatt, att, då rätten till avsaluavverkning i lagen gjorts beroende av skogsvårdsmyndighetens tillstånd, denna utan särskild föreskrift komme att tillse, att avsaluavverkning ej medgäves i större omfattning än som vore förenlig med skogens återväxt. Såväl för skogsvårdsmyndigheten som för den enskilde skogsägaren vore det emellertid av vikt, att rätten till avsaluavverkning i själva lagen gäves ett i möjligaste mån preciserat innehåll. I enlighet härmed och då denna rätt borde göras så omfattande som utan eftersättande av skogsvårdens fordringar vore möjligt, torde i anslutning till de regler, som i detta ämne upptagits i andra skogsvårdslagar, i den nya lagstiftningen böra införas en föreskrift i syfte, att ägare av särskild husbehovsskog principiellt skulle vara berättigad att på en gång erhålla avsaluavverkning i den omfattning, som vore förenlig med skogens återväxt. Från denna regel borde dock undantag stadgas för det fall, att avverkningen företoges i yngre skog. I likhet med vad som föreslagits beträffande husbehovs-avverkning borde avsaluavverkning i yngre skog få verkställas allenast såsom en för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Det finge erinras, att

en ytterligare inskränkning i nämnda regel föranleddes av den grundsats om husbehovsvirkets skyddande, som kommissionen i det föregående tillstyrkt.

Den reglering av rätten till avsaluavverkning, som kommissionen förordad, vilade på den förutsättning, att rättens utövning, principiellt gjordes beroende av skogsvårdsmyndighetens tillstånd. Uppställandet av fordran å sådant tillstånd vore motiverat även därav, att de föreslagna nya avverkningsreglerna medgäve en avsevärt stegrad avverkning av de relativt stora förråd avverkningsmogen och skadad skog, som nu funnes å de särskilda husbehovsskogarna. Ett alltför forcerat uttagande av dessa förråd skulle medföra ogynnsamma sociala verkningar för befolkningen i dessa trakter, i det efter förrådets exploatering skogsägarna under lång tid skulle vara avstängda från möjligheten att erhålla husbehovsvirke eller virke till avsalu från hit-hörande skogar. De svårigheter, som härigenom skulle uppstå för skogsägarna, vilkas ekonomi i många fall vore grundad på en regelbundet återkommande avkastning från skogarna, behövde ej närmare angivas. För undvikande av dessa svårigheter borde vid uttagande av den mogna skogen ransonering i viss utsträckning genomföras. Tydligt vore, att detta önskemål ej kunde på ett betryggande sätt tillgodoses, med mindre skogsvårdsmyndighetens tillstånd regelrätt krävdes för utövning av rätten till avsaluavverkning.

Därest skogsvårdsmyndighetens kontroll över avsaluavverkning skulle bli fullt effektiv, borde i samband med lämnande av tillstånd till sådan avverkning liksom nu utsyning och stämpling i allmänhet verkställas. Lagstiftningen borde dock bereda möjlighet att i särskilda fall medgiva undantag från nämnda regel. Sådant undantag borde emellertid ej sträckas längre, än att i varje fall noggrann anvisning lämnades av den trakt, där avverkningen finge företagas.

De synpunkter, som enligt vad kommissionen sålunda anfört borde vara vägledande vid utformningen av stadgandena rörande avverkning å de särskilda husbehovsskogarna, har kommissionen ansett i huvudsak kunna tillgodoses genom de avverkningsregler, som finnas upptagna i lappmarkslagen. Kommissionen har framhållit, att vissa av de skogar, som lyda under denna lag, i biologiskt avseende vore likartade med husbehovsskogarna. Med hänsyn härtill och då det vore önskvärt, att i möjligaste mån enhetliga stadganden gällde i fråga om avverkningen å skogarna i lappmarkerna, har kommissionen undersökt, huruvida och i vad mån lappmarkslagens avverkningsregler kunde anses lämpade även för de särskilda husbehovsskogarna.

Kommissionen har härom — sedan kommissionen närmare redogjort för sagda avverkningsregler — anfört:

Lappmarkslagens avverkningsregler vore enligt kommissionens mening väl ägnade att vinna tillämpning även å de särskilda husbehovsskogarna. De reformkrav, som kommissionen i det föregående uppställt med avseende å lagstiftningen rörande dessa skogar, bleve i huvudsak tillgodosedda genom berörda regler. Kommissionen ville särskilt understryka, att samtidigt som dessa regler medgäve en mera vidsträckt avverkningsrätt än husbehovsskogslagen i fråga om de avsevärda förråd avverkningsmogen eller skadad skog, som funnes å ifrågavarande skogar, reglerna i stort sett lämnade i skogsvårdsmyndighetens hand att bestämma den takt, vari avverkningen av dessa förråd finge äga rum. Skogsvårdsmyndigheten hade sålunda möjlighet att vid avverkningen genomföra den ransonering, som kunde finnas

påkallad till förebyggande, att här avsedda fastigheter genom uttagandet av nämnda förråd under mera avsevärd tid komme att lida brist på nödig skog till husbehov. Därjämte finge framhållas, att de i lappmarkslagen upptagna bestämmelserna om avverkningstillstånd meddelande enligt avverkningsplan möjliggjorde i fråga om de större husbehovsskogarna tillämpande av en mera rationell hushållning än i husbehovsskogslagen förutsatts. Även finge betonas, att den rätt att årligen söka och erhålla tillstånd till avsaluavverkning, som lappmarkslagen medgäve, uppenbarligen beredde skogsägarna bättre möjlighet än förut att vid avyttringen av sina skogsprodukter beakta konjunkturerna på trävarumarknaden.

I ett avseende tillgodosåge emellertid ej lappmarkslagen de fordringar, som kommissionen uppställt på den nya lagstiftningen angående de särskilda husbehovsskogarna. Lagen lämnade ej skogsvårdsmyndigheten någon möjlighet att ingripa mot olämpliga husbehovsavverkningar i äldre skog. Därest lappmarkslagens avverkningsregler utsträcktes att äga tillämpning å berörda skogar, borde dessa regler därför kompletteras med en föreskrift i detta avseende av det innehåll kommissionen förut angivit.

I anslutning till vad kommissionen sålunda anfört har kommissionen i betänkandet förordnat, att lappmarkslagens avverkningsregler, med den komplettering kommissionen, på sätt nyss angivits, funnit erforderlig, förlänades giltighet även i fråga om de särskilda husbehovsskogarna. Kommissionen har härvid särskilt understrukit vikten därav, att vid tillämpningen av nämnda regler de speciella förhållanden, som föreläge i fråga om dessa skogar, noggrant beaktades.

Reproduktionsskyldighet.

Såsom förut berörts har kommissionen i sitt betänkande föreslagit införande av reproduktionsskyldighet för innehavarna av de särskilda husbehovsskogarna. Såsom skäl härför har kommissionen anfört, bland annat:

Fackmännen torde vara ganska eniga därom, att mycket stode att vinna ifråga om förbättringen av skogsförhållandena i lappmarkerna genom vidtagandet av positiva åtgärder för främjande av föryngringen å skogarna därstädes. I lagstiftningen hade detta förhållande kommit till ett tydligt uttryck därigenom att i lappmarkslagen upptagits ingående bestämmelser rörande reproduktionsskyldighet, vilka nära anslöte sig till de föreskrifter i ämnet, som enligt allmänna skogsvårdslagen gällde i fråga om de under denna lag lydande skogar.

För skogsvården å de särskilda husbehovsskogarna medförde införandet av reproduktionsskyldighet med avseende å dem betydande fördelar. Dessa skogar bestode i stor utsträckning av gamla och oväxtliga bestånd, vilka, så snart ske kunde, borde ersättas med nya och växtkraftiga sådana. Tydligt vore, att denna omföring kunde snabbare äga rum, därest positiva åtgärder vidtoges för föryngringens underlättande. Det vore ock uppenbart, att ett skyndsamt genomförande av en dylik förändring i fråga om skogarnas sammansättning vore ekonomiskt fördelaktigt för skogarnas innehavare. Även i fråga om sådana skogar, å vilka virkesförrådets åldersfördelning vore jämförelsevis normal, kunde en snabbare och bättre föryngring ej sällan erhållas, därest återväxten underlättades genom direkta åtgärder från markägarens sida.

Ett upptagande av reproduktionsskyldighet i den nya lagstiftningen rörande de särskilda husbehovsskogarna vore påkallat även av den grund, att

därigenom större enhetlighet ernåddes på skogslagstiftningens område. Sedan i fråga om det övervägande antalet enskilda skogar i riket reproduktions-skyldighet numera stadgats, krävde följdriktigheten, att dylik skyldighet infördes även beträffande de särskilda husbehovsskogarna, som antingen vore av enskild natur eller innehades av enskilda med sådan rätt, att de vore jämförliga med enskilda skogar.

Beträffande principerna för utformningen av reproduktionsskyldigheten å de särskilda husbehovsskogarna, har kommissionen anfört följande:

Det borde tillses, att reproduktionsskyldigheten avvägdes efter de varierande skogsbiologiska förhållanden, som rådde å dessa skogar. Skogarna voro ofta belägna å relativt näringsrika marker utmed sjöar eller vattendrag eller hade eljest ett från skogsbiologisk synpunkt mera gynnsamt läge. Å skogar, som tillhörde denna kategori, torde reproduktionsåtgärder bliva till icke ringa gagn för återväxtens underlättande. De reproduktionsåtgärder, som kunde ifrågakomma å dessa skogar, utgjordes främst av röjnings- och markberedningsåtgärder. Understundom kunde emellertid även mera omfattande åtgärder såsom sådd, plantering eller dikning med goda resultat komma till användning. Vad däremot anginge de husbehovsskogar, som låge i oskyddade höjdlägen eller växte å mycket svaga eller försumpade marker, torde vidtagande av reproduktionsåtgärder å dem icke lämpligen böra i större utsträckning äga rum. För erhållande av återväxt å dessa skogar hade man alltså i huvudsak att lita till de naturliga förnygringsmöjligheterna. I betraktande av det anförda borde reproduktionsskyldigheten tydligen erhålla ett sådant innehåll, att dess tillämpning kunde anpassas efter de olika förhållanden, som rådde inom skilda delar av de särskilda husbehovsskogarna. Vid reproduktionsskyldighetens bestämmande borde vidare hänsyn tagas till den fortgående utvecklingen inom skogsbruket. Skyldigheten borde alltså ej begränsas till vissa speciella åtgärder utan givas en allmän innebörd, så att möjlighet förelåge att vid skyldighetens tillämpning nyttiggöra de erfarenheter rörande förnygringsförhållandena å ifrågavarande skogar, som framdeles kunde vinnas. Därjämte borde, i anslutning till den omfattning reproduktionsskyldigheten erhållit i andra skogsvårdslagar, denna skyldighet i den nya lagstiftningen fastställas att avse vidtagandet av reproduktionsåtgärder såväl efter avverkning som efter vissa genom naturförhållanden eller annorledes uppkomna skador å skogen. Slutligen borde tillses, att skyldigheten icke bleve alltför betungande för innehavarna av ifrågavarande skogar.

De synpunkter, som enligt kommissionens mening sålunda böra tagas i betraktande vid utformningen av reproduktionsskyldigheten, har kommissionen i allt väsentligt funnit tillgodosedda genom de föreskrifter, som finnas upptagna i lappmarkslagen. Till närmare belysning härav har kommissionen anfört, bland annat, följande:

Enligt lappmarkslagen ålåge det markägaren att vidtaga återväxtåtgärder såväl efter avverkning som efter vissa å skogen inträffade skador. I fråga om den förra skyldigheten innehölle lagen bestämmelser, att, då efter verkställd avverkning — vare sig denna skett för husbehov eller till avsalu — behov av återväxtåtgärder förelåge, markägaren hade att vidtaga sådana åtgärder, som erfordrades för att *nöjaktig* återväxt inom *skälig* tid efter avverkningen komme till stånd å det avverkade området. Av bestämmelsernas avfattning framginge, att vid avgörandet av frågan om återväxten vore *nöjaktig*

eller ej hänsyn skulle tagas till de å *avverkningsorten rådande naturförhållanden*. Den å det avverkade området uppkomna skogen skulle enligt lagen vidmakthållas till dess densamma nått den utveckling, att den ej längre vore att räkna såsom plantskog. Reproduktionsskyldigheten hade sålunda i detta fall bestämts på det sätt, att den kunde anpassas efter de olika skogsbiologiska förhållanden, som förefunnes å olika avverkningstrakter. Såsom ytterligare säkerhet för att skyldigheten i tillämpningen ej skulle bliva alltför kännbar för markägaren hade skogsvårdsmyndigheten i lagen tillagts rätt att, därest den däri stadgade reproduktionsskyldigheten skulle i särskilt fall bliva synnerligen betungande, medgiva skälig begränsning av densamma. Vid utsträckande av sist angivna bestämmelse att äga tillämpning i fråga om de särskilda husbehovsskogarna borde med hänsyn till vikten att nöjaktig återväxt erhöles efter företagna avverkningar å dessa skogar skogsvårdsmyndigheten beredas möjlighet att i sådana fall, då begränsning av reproduktionsskyldigheten enligt samma bestämmelse ägt rum, lämna understöd av allmänna medel för utförande av de reproduktionsåtgärder, som utöver de markägaren åliggande funnes påkallade för återväxtens betryggande. — Vad beträffade skyldigheten att vidtaga återväxtåtgärder efter skador å skogen innehölle bestämmelserna i lappmarkslagen härutinnan, att, då skada uppkomme i skog genom brand, storm, snöbrott, insektshärjning eller annan dylik händelse eller genom åverkan, markägaren kunde åläggas att utföra åtgärder för betryggande av återväxt efter skadan i principiellt samma omfattning som efter avverkning. Skyldigheten vore dock i detta fall underkastad den viktiga begränsningen, att, där markens ägare ej uppsåtligen förorsakat eller genom åsidosättande av någon honom åliggande skyldighet vållat skadegörelsen, åtgärder för återväxtens betryggande ej finge fordras till större kostnad än som motsvarade värdet av de vid skadegörelsen fällda träd, som funnes kvar å området eller av ägaren tillgodogjorts, ävensom de kvarstående träd, vilka blivit så skadade, att de ej borde bibehållas eller eljest måste såsom hinderliga för betryggande av nöjaktig återväxt borttagas, jämte den ersättning markägaren i anledning av skadan uppburit eller kunnat uppbära. Härutöver hade i lagen skogsvårdsmyndigheten tillagts befogenhet att, om nyssangivna skyldighet skulle för markägaren bliva synnerligen betungande, medgiva skälig begränsning därav. Med hänsyn till det sätt, varpå reproduktionsskyldigheten i förevarande fall sålunda bestämts, torde densamma med fördel kunna vinna tillämpning även beträffande de särskilda husbehovsskogarna. Det vore att märka, att skyldigheten ej gällde skada, som uppstått genom betning av hemdjur. Enligt allmänna skogsvårdslagen ålåge skogsägaren reproduktionsskyldighet även efter sådan skada. Att i fråga om de särskilda husbehovsskogarna utsträcka reproduktionsskyldigheten att jämväl omfatta skada, uppkommen genom betning av hemdjur, funne sig kommissionen icke böra ifrågasätta, då det uppenbarligen vore önskvärt, att i möjligaste mån enhetliga bestämmelser i förevarande avseende gällde beträffande samtliga i lappmarkerna belägna enskilda eller med enskilda jämförliga skogar.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommissionen föreslagit, att de i lappmarkslagen upptagna reproduktionsbestämmelserna i princip förlänas giltighet jämväl beträffande särskilda husbehovsskogar. Kommissionen har emellertid härvid förutsatt, att även efter införande av reproduktionsplikt i fråga om berörda skogar avverkningarna å dem komme att verkställas på sådant sätt, att möjligheterna till erhållande av naturlig föryngring noggrant tillvaratoges.

Omläggning av skogsmark till annan användning.

Enligt husbehovsskogslagen må skogsmark å de särskilda husbehovsskogarna i viss ordning omläggas till åker eller äng. För verkställande av sådan omläggning erfordras tillstånd av länsstyrelsen. Innan fråga om sådant tillstånd prövas av länsstyrelsen, skall besiktning av det till omläggning avsedda skogsområdet verkställas av vederbörande skogsstatstjänsteman eller kronobetjänt eller av två trovärdiga män. Vid meddelande av tillstånd till omläggning utsätter länsstyrelsen viss tid, inom vilken vid vite, som länsstyrelsen bestämmer, omlägningsföretaget skall vara fullbordat.

Nu angivna bestämmelser har kommissionen funnit otillfredsställande i flera avseenden. Kommissionen har härom anfört:

För nutida uppfattning syntes det ändamål, till vilket omläggning av skogsmark enligt husbehovsskogslagen finge ske, vara alltför begränsat. Ej heller kunde det anses nödigt att i alla fall kräva tillstånd av myndighet till omläggning av skogsmark å här avsedda skogar. Slutligen kunde ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt att genom vitesföreläggande framtvunga genomförande av omlägningsföretag.

I lappmarkslagen medgaves omläggning av skogsmark — förutom till åker eller äng — jämväl till trädgård, betesmark för varaktigt betesbruk, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål, varjämte medgivande lämnades till sådan omläggning, som betingades därav, att jämlikt lagen den 22 juni 1921 (nr 378) om ströängars indragande till kronan bestämts, att vederlag för ströäng, som indroges till kronan, skulle utgå medelst bekostande av odling å visst område. Enligt lappmarkslagen erfordrades tillstånd av vederbörande skogsvårdsmyndighet allenast till skogsmarks omläggande till betesmark för varaktigt betesbruk eller äng. I alla andra fall ägde markägaren frihet att utan föregående prövning av myndighet företaga omläggning av skogsmark. Meddelade skogsvårdsmyndigheten enligt lagen tillstånd till omlägningsföretag, skulle myndigheten tillika bestämma tid för fullgörandet av de åtgärder, som erfordrades för det avsedda ändamålet. Fullgjordes ej inom den bestämda tiden vad sålunda förelagts, ägde på talan av skogsvårdsmyndigheten domstol efter omständigheterna förelägga ny tid för fullgörande av för markens omläggning erforderliga åtgärder eller förordna om markrådets återförsättning i skogbärande skick och föreskriva vad därför skulle vidtagas. Med avseende å det fall, att omlägningsföretag, vartill tillstånd av skogsvårdsmyndigheten ej erfordrades, icke behörigen fullföljdes, innehölle lagen ej några särskilda bestämmelser. Beträffande detta fall ägde emellertid de i lagen upptagna föreskrifterna angående reproduktionsskyldighet tillämpning. Dessa föreskrifter innebure, bland annat, att, om skogsvårdsmyndigheten funne åtgärder för betryggande av återväxt jämlikt lagen vara påkallade å det område, varå omlägningsarbeten påbörjats, skogsvårdsmyndigheten skulle söka med markägaren eller den, som eljest vore ansvarig för återväxtens betryggande, träffa överenskommelse om samtliga de åtgärder, som för nyss berörda ändamål borde vidtagas, och om den tid, inom vilken envar av dem skulle vara fulljord. Kunde ej överenskommelse träffas, hade skogsvårdsmyndigheten att stämma in saken till domstol, som ägde föreskriva de åtgärder för återväxtens betryggande, som av förhållandena påkallades, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skulle vara fullgjort.

De bestämmelser, som enligt det nu anförda gällde rörande omläggning av

skogsmark å de under lappmarkslagen lydande skogarna, vore enligt kommissionens mening väl ägnade att vinna tillämpning jämväl å de särskilda husbehovsskogarna. I fråga om de husbehovsskogar, som hade karaktär av skyddsskogar, kunde visserligen ifrågasättas, huruvida ej rätten till omläggning borde i större utsträckning än i lappmarkslagen förutsatts göras beroende av skogsvårdsmyndighetens tillstånd, men då de områden av husbehovsskogarna, som kunde komma att tagas i anspråk för sådana ändamål, vartill enligt lappmarkslagen omläggning kunde ske utan tillstånd, torde vara av mycket ringa omfattning, hade kommissionen ej funnit nödigt att beträffande nyssangivna skogar föreslå någon dylik begränsning av omläggningsrätten.

På grund av vad sålunda anförts har kommissionen förordat, att beträffande omläggning av skogsmark å de särskilda husbehovsskogarna i den nya lagstiftningen upptoges bestämmelser av väsentligen samma innehåll som lappmarkslagens motsvarande föreskrifter.

Myndighet för lagstiftningens handhavande m. m.

Jag torde härefter få övergå till frågan om den myndighet, åt vilken handhavandet av den ifrågasatta lagstiftningen lämpligen bör anförtros. Kommissionens förslag i detta hänseende går såsom förut berörts ut därpå, att domänstyrelsens befattning med de särskilda husbehovsskogarna skall upphöra och dessa ställas under vederbörande skogsvårdsstyrelsens tillsyn. Kommissionen har såsom motivering härför anført, bland annat, följande:

Skogsvårdsstyrelserna hade under de tre decennier, styrelserna utövat sin verksamhet, tillvunnit sig allt större förtroende bland landets skogsägare och styrelsernas verksamhetsområde hade under de senaste åren avsevärt utvidgats. Genom 1932 års lappmarkslag hade även den övervägande delen av de enskilda skogarna i lappmarkerna ställts under uppsikt av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. Den strävan, som genom lappmarkslagen och vissa andra under senare år tillkomna skogslagar framträtt att befria domänverket från dess befattning med skogar, som ej vore av statlig karaktär, funne kommissionen välgrundad. I anslutning härtill vore det önskvärdt, att även de särskilda husbehovsskogarna, vilka vore av enskild natur eller innehades av enskilda med sådan rätt, att de vore jämförliga med enskilda skogar, överfördes från domänstyrelsens till nyssnämnda skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde. Skälen för en dylik ändring vunne tydligen ökad styrka, därest den nya lagstiftningen rörande nyssnämnda skogar utformades enligt de grunder, som kommissionen förordat och vilka i allt väsentligt överensstämde med de regler, som upptagits i lappmarkslagen.

En överflyttning av de särskilda husbehovsskogarna från domänstyrelsens till vederbörande skogsvårdsstyrelsens tillsyn kommer självfallet att medföra ökning av administrationskostnaderna för skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. Kommissionen har beräknat denna merkostnad till dels ett årligt belopp av 23,900 kronor och dels därutöver för de två första åren av den nya lagstiftningens giltighetstid ett årligt belopp av 18,800 kronor. Sistnämnda belopp avser huvudsakligen att täcka kostnaderna för upprättande av avverkningsplaner enligt den nya lagstiftningens bestämmel-

ser. Kommissionen har emellertid framhållit, att i sammanhang med den nu ifrågasatta reformen det anslag, som under senare år anvisats såsom ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å kronohemmansskogar samt husbehovsskogar, borde nedsättas med det belopp, som avsåge ersättning för tillsyn å särskilda husbehovsskogar. Detta belopp har av kommissionen uppskattats till 12,350 kronor. De årliga merkostnaderna i anledning av kommissionens förslag stanna alltså vid (23,900—12,350) 11,550 kronor. Ett genomförande av kommissionens förslag medför även, enligt vad kommissionen anfört, att vissa indragningar kunna verkställas inom domänverkets personal. Kommissionen har på grundval av en av domänstyrelsen lämnad uppgift beräknat, att en icke ordinarie assistent och en icke ordinarie kronojägare till följd av reformen komma att bli övertaliga. Såsom ersättning till dessa tjänstemän har kommissionen upptagit ett årligt belopp av 2,508 kronor.

Den nya lagstiftningens form.

Kommissionen har uttalat, att enligt kommissionens mening den nya lagstiftningen ej borde givas formen av en fristående lag, utan att lappmarkslagens bestämmelser borde, med eventuellt erforderliga jämkningar, utsträckas att äga tillämpning jämväl å de särskilda husbehovsskogarna. Kommissionen har vidare i detta sammanhang anfört följande:

De av kommissionen förordade grunderna för den nya lagstiftningen vore avsedda att gälla även i fråga om de särskilda husbehovsskogar, som tillhörde kronohemman och krononybyggen. Att äganderätten till dessa skogar alljämt tillkomme kronan, utgjorde enligt kommissionens mening ej något hinder för deras inordnande under lappmarkslagen och ställande under uppsikt av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län. Den rätt till skogarna, som innehades av vederbörande åbor, vore i mycket att jämställa med äganderätt. Särskilt vore att märka, att enligt husbehovsskogslagen skogarnas avkastning, i den mån denna överhuvud finge disponeras för annat ändamål än husbehov, principiellt komme åborna till godo. Åbornas rätt till skogarna kunde ock jämlikt gällande lagstiftning övergå till äganderätt genom skatteköp eller skatteomföring. Statens utsikter att erhålla något ekonomiskt utbyte av fastigheterna vore liksom statens äganderättsintressen i övrigt numera mycket små. Endast för den händelse att vanhävd konstaterades eller åbostammen utslöcknade kunde ifrågavarande fastigheter återtagas av staten. Att med hänsyn härtill i fråga om fastigheterna bibehålla en särskild skogslagstiftning syntes ej vara motiverat. Ett inordnande av ifrågavarande skogar under lappmarkslagen vore för övrigt till fördel även för staten såsom ägare, då härigenom en mera rationell skötsel av skogarna kunde vinnas än om dessa kvarstode under husbehovsskogslagen.

Kommissionens förslag till lagstiftning angående de samfällda husbehovsskogarna.

Kommissionens förslag i fråga om de samfällda husbehovsskogarna innebär, såsom förut berörts, att dessa skola inordnas under den av kommissionen föreslagna lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Under denna lag skola enligt kommissionens förslag hänföras, förutom de samfäll-

da husbehovsskogarna, jämväl besparingsskogarna i Kopparbergs och Gävleborgs län samt allmänningskogarna i Västerbottens och Norrbottens län. Till stöd för förslaget härutinnan har kommissionen framhållit att de samfällda husbehovsskogarna vore såväl i rättsligt avseende som till sin skogliga karaktär så likartade med allmänningskogarna, att vården och förvaltningen av båda dessa grupper skogar lämpligen borde handhavas efter i stort sett samma regler.

Från kommissionens förslag i förevarande avseende hava, såsom förut nämnts, två av de sakkunniga, byråchefen C. G. Cassel och hemmansägaren Ernst Johansson, varit skiljaktiga. I ett vid kommissionens betänkande 1937: 29 fogat särskilt yttrande hava dessa två sakkunniga föreslagit, att de samfällda husbehovsskogarna skulle i likhet med vad kommissionen förordat i fråga om de särskilda husbehovsskogarna inordnas under lappmarkslagen. För de skäl, som de sakkunniga anfört till stöd för detta förslag, har jag redogjort förut i dag vid anmälan för Kungl. Maj:t av förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, och jag tillåter mig nu hänvisa till denna redogörelse.

Yttranden över kommissionens förslag i fråga om de särskilda husbehovsskogarna.

I yttrandena över kommissionens förslag i fråga om de särskilda husbehovsskogarna har förslaget i stort sett vunnit allmän anslutning. Endast i tre yttranden hava erinringar av mera principiell natur framförts mot förslaget. Ur dessa yttranden må här återgivas följande:

Jägmästaren i Vilhelmina revir har ansett, att lappmarkslagens bestämmelser rörande avverkningarnas omfattning icke i tillräcklig grad säkerställde tillgången av husbehovsvirke å de särskilda husbehovsskogarna. Speciella föreskrifter i sådant syfte borde därför i samband med de särskilda husbehovsskogarnas införande under lappmarkslagen upptagas i denna. Jägmästaren har till utveckling av sina synpunkter anfört, bland annat:

I stort sett syntes de särskilda husbehovsskogarna mycket väl kunna inordnas under lappmarkslagen. Det vore dock nödvändigt, att tillgången till husbehovsvirke tryggades, även om skogsvårdssynpunkterna därför måste något tillbakasättas. I lagens 9 § 2 mom. föreskrevs, att fastighet icke genom avverkning finge komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog. Härmed avsåges smärre hemman, där avverkningen bleve för liten för att med behållning kunna utdrivas periodvis, varför i stället på en gång finge utsynas, vad som med god skogsvård vore förenligt. Ett flertal husbehovsskogar komme sannolikt att falla inom denna grupp. Det borde emellertid framhållas, att skogsvårdsprinciperna ej finge drivas så långt, att hemmansägaren för husbehovet icke finge kvar annat än utvecklingsbar skog. En sådan situation kunde tänkas inträffa även på hemman av den storlek, att utsyning skedde efter plan. Det vore därför önskvärt, att en bestämmelse upptoges i 9 § lappmarkslagen av innehåll, att å särskild husbehovsskog finge avverkning i regel icke medgivas i så stor utsträckning, att brist på husbehovsvirke uppstode eller att utvecklingsbar skog annat än gall-

ringssvis måste anlitas för att erhålla sådant. Övermogen och skadad skog av sådan beskaffenhet, att den beräknades bliva förstörd innan den kunde tagas i bruk för husbehovsändamål, finge dock avverkas.

Då det vore av stor vikt, att tillgången till husbehovsvirke tryggades, borde, med hänsyn till vad nu föreslagits, följande bemärkas:

I 7 § lappmarkslagen föreskrevs, bland annat, angående avverkningsplan, att viss överårig skog samt äldre skog, som i högre grad hindrade den yngre skogens utveckling, finge snarast avverkas. I kungörelse den 21 april 1933 med bestämmelser, bland annat, angående avverkningsberäkningens uppgörande kallades denna skog realisationsförråd och vore (med vissa reservationer) avsedd att avverkas omedelbart. Husbehovsskogarna bestode till mycket stor procent av sådant virke.

Lappmarkslagen med dess snabba realiserande av den övermogna skogen hade redan väckt ganska starka betänkligheter på grund av befarad framtida virkesbrist, arbetsbrist och åtföljande sociala vådor. Man kunde därför fråga sig, om det vore lämpligt att utsträcka samma avverkningspolitik till ännu flera skogar. Det vore därför önskvärt, att avverkningen icke skedde så snabbt som förutnämnda kungörelse föreskrev. På grund av husbehovsskogarnas ringa areal komme tillstånd till avverkning på många håll att lämnas utan plan, men ett icke obetydligt antal vore så stora eller hade så stort virkesförråd, att plan borde upprättas. Det vore önskvärt, att särskilda anvisningar utarbetades för avverkningsberäkning på husbehovsskogar förslagsvis gående ut därpå att realisationsförrådet icke finge avverkas omedelbart utan under 10—20 år och att ransoneringstiden finge utsträckas ända till 50 år. Man kunde säga, att tillämpningsföreskrifter och anvisningar i detta fall vore lika väl värda att uppmärksammas som själva lagen.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län och skogsägarnas riksförbund hava ifrågasatt, om ej i sammanhang med det föreliggande förslagets genomförande i lappmarkslagen borde införas en bestämmelse, varigenom skogsvårdsstyrelserna erhöle rätt att, i de fall mera omfattande återväxtåtgärder påkallades efter avverkning, fordra ställande av säkerhet för dessas utförande, innan avverkning finge företagas.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län har såsom skäl för sin framställning anfört:

Ett av huvudmotiven för den ändrade lagstiftningen vore, att å husbehovsskogarna förefunnes övermogen och skadad skog i jämväl för lappmarksförhållanden osedvanligt stor omfattning. Detta komme att föranleda rätt stora engångsavverkningar. En följd härav bleve, att åtgärderna för anskaffande av återväxt kunde bliva förhållandevis omfattande. Som dessa åtgärder kunde påfordras först några år efter avverkningen, kunde befaras, att inkomsten från denna helt disponerats till annat ändamål, då åtgärderna skulle utföras, så att svårigheter kunde uppstå att få dem verkställda. För att förebygga detta borde, i likhet med vad som stadgades i allmänna skogsvårdslagen, skogsvårdsstyrelsen tillerkännas rätt att, i de fall återväxtåtgärder kunde beräknas bliva mera omfattande, fordra ställande av säkerhet till visst belopp, innan avverkning finge företagas. Ett sådant stadgande syntes så mycket mera påkallat, som många av dessa husbehovsskogar på grund av sin belägenhet och storlek torde komma att medgivas avverkning utan plan, varigenom ett än större engångsbelopp komme att få uttagas.

Yttranden över kommissionens förslag i fråga om de samfällda husbehovsskogarna.

I yttrandena över kommissionens förslag i fråga om de samfällda husbehovsskogarna hava de myndigheter och korporationer, som yttrat sig härom, så gott som undantagslöst anslutit sig till den mening, som hävdats av herrar Cassel och Johansson. För innehållet av dessa yttranden har jag förut i dag redogjort vid anmälan för Kungl. Maj:t av förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, och jag hänvisar nu till denna redogörelse.

*Departements-
chefen.*

Till de av kommissionen förordade grunderna för den nya lagstiftningen rörande de särskilda husbehovsskogarna kan jag helt ansluta mig. Förslaget synes på ett tillfredsställande sätt hava löst frågan om vården av dessa skogar. Kommissionens förslag i fråga om de samfällda husbehovsskogarna kan jag däremot ej biträda. Av skäl, som jag förut denna dag framlagt vid anmälan för Kungl. Maj:t av förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, anser jag, att jämväl de samfällda husbehovsskogarna böra införas under de bestämmelser, som skola gälla för de särskilda husbehovsskogarna. Dessa bestämmelser lära i allo med fördel kunna tillämpas även i fråga om de samfällda husbehovsskogarna. Någon sådan skillnad i skogsbiologiskt avseende mellan berörda skogar föreligger icke, att olika regler rörande skogarnas vård skulle vara av behovet påkallade.

Till kommissionens förslag i fråga om husbehovsskogarna torde jag i övrigt få knyta följande påpekanden och erinringar.

De av kommissionen förordade stadgandena rörande avverkning för avsalu å de särskilda husbehovsskogarna ansluta sig till lappmarkslagens bestämmelser i ämnet. Såsom framgår av vad kommissionen anfört hava husbehovsskogslagens avverkningsregler medfört ett ur skogsvårdssynpunkt olämpligt sparande av gammal och övermogen skog. Att denna skog enligt de föreslagna bestämmelserna får avverkas och lämna plats för yngre och bättre bestånd är uppenbarligen till gagn för skogarnas ägare. Emellertid vill jag i likhet med kommissionen understryka vikten av att den möjlighet att verkställa ett snabbare uttag av skogen, som de nya bestämmelserna medgiva, begagnas med försiktighet. Att, såsom i ett yttrande ifrågasatts, i lappmarkslagen nu upptaga speciella bestämmelser härom allenast såvitt angår husbehovsskogarna, anser jag emellertid icke lämpligt. Det torde böra övervägas, huruvida icke frågan om upptagande av restriktivare avverkningsbestämmelser beträffande skogarna i lappmarkerna jämte vissa andra skogslagstiftningsfrågor med avseende å dessa skogar böra göras till föremål för särskild undersökning.

Även i fråga om avverkning för husbehov torde de nu förordade bestämmelserna innefatta en ändamålsenlig lösning. Genom dessa bestämmelser lämnas skogsvårdsmyndigheten större befogenhet än vad nu är fallet att ingripa mot olämpliga husbehovsavverkningar. Särskilt vill jag framhålla be-

tydelsen av att skogsvårdsmyndigheten enligt förslagets föreskrifter äger möjlighet att till skyddande av återväxten förbjuda avverkning till husbehov.

Avsaknaden av bestämmelser avseende säkerställandet av återväxten å husbehovsskogarna torde, såsom förut framhållits, vara en av de mest framträdande bristerna i husbehovsskogslagen. Lämpligheten av att dylika bestämmelser upptagas även rörande husbehovsskogarna torde ej kunna ifrågasättas. För skogsvården å husbehovsskogarna lärer, på sätt kommissionen framhållit, införandet av reproduktionsskyldighet medföra ej oväsentliga fördelar. Genom att en dylik skyldighet förefinnes möjliggöres att medgiva större avverkningar av gamla och oväxtliga bestånd, varigenom dessa kunna snabbare än eljest varit möjligt ersättas med nya och växtkraftiga. För skogsägarna är detta uppenbarligen en ekonomisk fördel. Bestämmelserna rörande omfattningen av den föreslagna reproduktionsskyldigheten synas mig lämpligt avvägda. Desamma ansluta sig till vad för närvarande gäller beträffande flertalet övriga enskilda skogar i lappmarkerna. Emellertid vill jag i likhet med kommissionen framhålla betydelsen av att även efter införandet av reproduktionsplikt i fråga om husbehovsskogarna avverkningarna å dem komma att verkställas på sådant sätt, att möjligheten till erhållande av naturlig förnygring noggrant tillvaratages.

Mot det föreslagna överförandet av husbehovsskogarna från domänverket till skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde torde intet vara att erinra. Inom skogslagstiftningen har under senare år framträtt en strävan att befria domänverket från befattningen med enskilda eller därmed jämställda skogar. Den nu förordade anordningen innebär alltså endast ett fullföljande av tidigare lagstiftningsåtgärder på ifrågavarande område.

I likhet med kommissionen anser jag, att den nya lagstiftningen icke bör givas formen av en fristående lag utan att bestämmelserna i lappmarkslagen böra med erforderliga jämkningar utsträckas att tillämpas även å husbehovsskogarna. Jag ansluter mig ock till kommissionens uppfattning, att den omständigheten, att äganderätten till de husbehovsskogar, som höra till kronohemman och krononybyggen, tillkommer kronan, icke utgör något hinder mot skogarnas inordnande under lappmarkslagen och ställande under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn.

I sammanhang med genomförandet av den nu förordade lagstiftningen torde lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden böra upphävas. Även de i nämnda lag upptagna bestämmelserna rörande de samfällda husbehovsskogarnas förvaltning böra sålunda sättas ur kraft. Såsom jag förut denna dag framhållit vid anmälan för Kungl. Maj:t av förslaget till lag om allmäninsskogar i Norrland och Dalarna, torde förvaltningen av de samfällda husbehovsskogarna med fördel kunna handhavas med tillämpning av föreskrifterna i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter. Några särskilda förvaltningsbestämmelser härutöver lära icke vara erforderliga.

Den i vissa yttranden gjorda hemställan om upptagande i lappmarkslagen av bestämmelser rörande ställande av säkerhet, då mera omfattande återväxt-

åtgärder erfordras efter företagen avverkning, anser jag beaktansvärd. Då emellertid frågan om lappmarkslagens komplettering i berörda avseende bör prövas beträffande samtliga under lagen lydande skogar i ett sammanhang, finner jag denna fråga icke nu bör upptagas till övervägande, utan på sätt jag förut anfört, göras till föremål för särskild utredning.

Att ett genomförande av den nu förordade lagstiftningen kommer att medföra behov av ökade anslag till skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län torde vara oundvikligt. Med hänsyn till att den nya lagstiftningen av skäl, vilka jag senare kommer att närmare beröra, icke torde böra träda i kraft förrän den 1 januari 1939 och då det i riksstaten upptagna anslaget till skogsvårdens befrämjande avser medelåtgången under det kalenderår, vars senare hälft ingår i det budgetår, för vilket medel anvisas, inträder behovet av ökade anslag först budgetåret 1939/1940. Till följd härav lär anslagsfrågan icke nu böra upptagas till avgörande. De av kommissionen verkställda beräkningarna torde emellertid kunna godtagas såsom ägnade att giva en i huvudsak riktig föreställning angående de ökade anslag till skogsvårdsstyrelserna, som bliva av behovet påkallade. Möjligen lär någon ökning av det ifrågasatta beloppet för skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län bliva erforderlig med hänsyn till att jämväl de samfällda husbehovsskogarna skola överföras till skogsvårdsstyrelsens verksamhetsområde. Frågan om indragning av den personal, som genom domänverkets befrielse från skyldigheten att öva tillsyn över husbehovsskogarna blir övertalig, bör däremot underställas 1938 års riksdag. Jag torde sedermera få återkomma till spörsmålet rörande personalindragningen.

I enlighet med nu angivna grunder har departementets förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lappmarkslagen utarbetats.

Jag övergår nu till att redogöra för de särskilda bestämmelserna i detta förslag.

Speciell motivering.

2 §.

1 mom. Såsom följd av förslaget att införa husbehovsskogarna under lappmarkslagen har bestämmelsen i 2 § 1 mom. punkt 2 lappmarkslagen, enligt vilken husbehovsskogarna skola vara undantagna från lagens tillämpning, uteslutits. I samband härmed har stadgandet i 2 § 1 mom. punkt 3 underkastats viss jämkning samt punkterna 3—6 i samma moment erhållit ändrad numrering. Därjämte har på grund av det förut denna dag till lagrådet remitterade förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna företagits en omredigering av första punkten i detta moment.

2 mom. De ändringar, som föreslagits beträffande 1 mom., hava föranlett en mindre jämkning i förevarande moment.

4 §.

Enligt lappmarkslagen äro vissa rättigheter och skyldigheter förenade med äganderätt till fast egendom. Sådana rättigheter och skyldigheter angivas i 7 § 3 och 4 mom., 10 § 3 mom., 13 § 1 mom., 15—21 §§ samt 22 § 2 mom. av lagen. Därest i enlighet med vad förut förordats husbehovsskogar å kronohemman och krononybyggen inordnas under lagen, torde åbo å dylikt hemman eller nybygge i avseende å rättigheter och skyldigheter, som nyss sagts, böra vara likställd med ägare. En bestämmelse härom har upptagits såsom ett första stycke i denna paragraf. Bestämmelsen är likalydande med stadgandet i 4 § första stycket av kommissionens förslag.

I andra stycket har inrymts det nuvarande stadgandet i paragrafen.

6 §.

Såsom andra stycke i denna paragraf har upptagits en bestämmelse om rätt för skogsvårdsstyrelsen att, där sådant finnes vara av nöden, till skydd för återväxten å särskild eller samfälld husbehovsskog meddela förbud mot avverkning till husbehov inom visst område av skogen. Bestämmelsen överensstämmer med stadgandet i 6 § andra stycket av kommissionens förslag, dock att i departementsförslaget skogsvårdsstyrelsens berörda befogenhet utsträckts att avse, förutom särskilda, jämväl samfällda husbehovsskogar.

9 §.

I 9 § lappmarkslagen angives den omfattning, vari avverkning till avsalu må medgivas av skogsvårdsstyrelsen i fråga om de under lagen lydande skogar. Paragrafen innehåller olika regler i detta avseende allteftersom tillstånd till avsaluavverkning meddelas enligt avverkningsplan eller ej. I förra fallet skall tillståndet regelrätt avse den avverkning, som belöper å en tid av fem år. Undantag från denna regel äger dock rum i det fall, att avverkning i mindre omfattning äskas. I senare fallet må, såvitt fråga är om skog, vilken icke är att anse såsom yngre, avverkning medgivas på en gång i så stor utsträckning, som med skogens återväxt är förenligt, dock med iakttagande, att, därest icke avverkningen föranlåtes av skogens beskaffenhet eller eljest en god skogsvårds fordringar, fastigheten icke genom avverkningen må komma att för framtiden lida brist på husbehovsskog enligt ortens förhållanden. I det föregående har förutsatts, att nu angivna stadganden vid husbehovsskogarnas inordnande under lappmarkslagen skola förlänas tillämpning även å dessa skogar.

Kommissionen har under förevarande paragraf upptagit till diskussion frågan, huruvida nämnda stadganden borde givas tillämplighet å de särskilda husbehovsskogar, som tillhöra kronohemman eller krononybyggen under stadgad åborätt. *Kommissionen* har härutinnan i huvudsak anfört följande:

Kommissionen hade ej lämnat obeaktat, att fara för missbruk av den i 9 § lappmarkslagen medgivna avverkningsrätten skulle kunna uppstå därigenom, att åbo, som på grund av vanhävd eller underlåtet fullgörande av byggnads- eller odlingsskyldigheter stode inför utsikten att nödgas frånträda åbofastig-

heten, enligt paragrafens bestämmelser skulle äga utverka sig tillstånd till avsaluavverkning i betydande omfattning å fastighetens skog och sålunda från denna till förfång för kronan eller ny åbo bereda sig en ej avsedd förmån. Denna fara torde emellertid ej böra överskattas. Redan under tillämpningen av husbehovsskogslagen, som medgäve åbo å kronohemman eller kronony bygge samma rätt till avsaluavverkningen som ägare av skattehemman, hade en dylik fara förelegat, men såvitt för kommissionen vore känt hade missbruk från åbornas sida av sagda rätt under lagens giltighetstid ej i nämnvärd omfattning förekommit. Enligt vad för kommissionen upplysts hade vederbörande skogsstatstjänstemän ansett sig befogade att, där kronony bygge ej av åbon tagits i bruk eller i fråga om sådant ny bygge föreskrivna odlings- eller byggnadsskyldigheter i högre grad eftersatts, vägra av åbon begärd utsynning till avsalu. Denna praxis funne kommissionen välgrundad. Därest de särskilda husbehovsskogarna infördes under lappmarkslagen, torde en liknande befo genhet få anses tillkomma skogsvårdsstyrelsen. Rätt att vägra tillstånd till avsaluavverkningen borde anses föreligga även då åbo å kronohemman gjort sig skyldig till uppenbar vanhävd av hemmanet. Med hänsyn härtill och då i nu angivna fall domstol på talan av kronan ägde förklara åbons rätt till hemmanet eller nybygget förverkad, syntes tillräcklig anledning ej föreligga att vid inordnande under lappmarkslagen av de särskilda husbehovsskogarna föreslå inskränkning i rätten till avsaluavverkning å dylika skogar, tillhörande kronohemman eller krononybyggen under stadgad åborätt.

De av kommissionen anförda synpunkterna hava i två *yttranden* föranlett vissa erinringar.

Jägmästaren i Arjeplogs revir har sålunda i nu förevarande hänseende an fört i huvudsak följande:

Skogslagkommissionen hade ej ansett nödigt att genom ändring i 9 § lappmarkslagen förebygga ej önskvärd avverkning till avsalu å de särskilda husbehovsskogarna med hänsyn till att odlings- och byggnadsskyldigheterna å ett mycket stort antal av dessa fastigheter ej fullgjorts. Kommissionen stödde sin uppfattning härutinnan på att skogsstatstjänstemännen vägrat utsynning i dylika fall och att skogsvårdsstyrelsen komme att intaga samma ståndpunkt. Den fara för ett obehörigt utnyttjande av skogen, innan skatteomfö ring skett, som hittills förelegat, komme sålunda att kvarstå. Med ett försiktigt handhavande av den fria utsynningen för avsalu vore kanske faran ej så stor, men det borde observeras, att av de 193 krononybyggena inom Arjeplogs revir vore endast ett fåtal skatteomförda, och av allt att döma måste en del av dem återgå till kronan till följd av eftersatta byggnads- och odlingskyldigheter. Berörda förhållande medförde, att möjligheterna till utövande av en rationell skogsvård på ett avsevärt antal av krononybyggena ej förefunnes. En fortsatt besparing av överårig skog åtskilliga år framåt bleve följd av den beskärda dispositionsrätten till skogen. Stundom inträffade fall, att knappast någon ägare funnes till exempelvis utfälld skog vid vägbyggen genom sådana fastigheter, där åbon ej haft eller hade någon avsikt att fullgöra sina åboskyldigheter. Mycket hade vunnits, om sådana bestämmelser hade utformats, att influtna medel vid saluförsäljningar från ej i bruk tagna nybyggen tillsvidare fonderats tills åbo- eller äganderätten genom utförda arbeten på krononybyggena tryggats. Som lagstiftningen eller rättare sagt tillämpningen av denna nu gestaltats, komme skogsvården att eftersättas en avsevärd tid framåt genom uteblivna avverkningar av överårig skog.

Jägmästaren i Vilhelmina revir har uttalat, bland annat, följande:

I fråga om kronohemman och krononybyggen förelåge en fara för missbruk av bestämmelserna i 9 § lappmarkslagen, vilken fara även påpekats av kommissionen. En åbo, som ej fullgjort sina skyldigheter eller vanhävdad sitt hemman, kunde nämligen till förfång för kronan eller ny åbo uttaga en större saluavverknings. Kommissionen hade emellertid ansett, att denna fara ej borde överskattas, enär åbo redan enligt lagen av 1909 hade viss rätt till saluavverknings, vilken rätt vederligen ej missbrukats. Det borde däremot påpekas, att utsyningarna enligt 1909 års lag egentligen endast avsåge inbesparat husbehovsvirke och alltså vore relativt små, under det att enligt lappmarkslagen det kunde bli fråga om utsyning på en gång av kanske 50—60 procent av virkesförrådet (realisationsförrådet). Ett sådant förhållande kunde fresta en åbo att taga ut utsyningen och sedan lämna hemmanet. Därför föresloges, att åbo endast finge söka och erhålla utsyning i den omfattning vederbörande länsstyrelse medgäve. Sådant medgivande kunde lämnas för viss tid, för viss kubikmassa eller, i fråga om hemmen där skyldigheterna vore fullgjorda, tills vidare och återtagas, om hemmanet började vanhävdas. Ett tillägg härom kunde upptagas i 4 § av lappmarkslagen.

Kommissionen hade ifrågasatt, om icke skogsvårdsstyrelse kunde vägra åbo utsyning, om han uppenbarligen vanhävdad hemmanet eller ej fullgjort föreskrivna skyldigheter, i likhet med vad som understundom praktiserats av vissa skogsstatstjänstemän. Det vore emellertid att märka, att därvid hade det rört sig om en statens tjänsteman gentemot en statens egendom, vartill komme, att utsyningsvägran även varit betingad av husbehovsskogslagens stränga krav på husbehovsprincipen. Ett liknande förfarande skulle vara en för skogsvårdsstyrelsens egentliga verksamhet främmande uppgift, som för övrigt med nyss föreslagna ändring av 4 § skulle bli obehöflig.

Domänstyrelsen har i sitt yttrande förklarat sig icke kunna tillmäta de av jägmästaren i Vilhelmina revir uttalade farhågorna någon avgörande betydelse och förty tillstyrkt förslaget oförändrat.

De betänkligheter, som två jägmästare framfört mot kommissionens förslagslag att tillämpa lappmarkslagens avverkningsregler å husbehovsskogar, som tillhöra kronohemman eller krononybyggen under stadgad åborätt, torde — även om de ej kunna fränkännas visst fog — ej böra föranleda ändring i förslaget. Såsom kommissionen framhållit bör efter nya lagens ikraftträdande skogsvårdsstyrelsen anses äga samma befogenhet, som nu tillkommer skogsstatstjänstemännen nämligen att, där krononybygge ej av åbon tagits i bruk eller föreskrivna odlings- eller byggnadsskyldigheter i högre grad eftersatts eller i fråga om kronohemman uppenbar vanhävd föreligger, vägra utsyning till avsalu. Det är ock att märka, att åbons rätt till hemmanet eller nybygget, då nyssberörda förhållanden föreligga, kan förklaras förverkad och hemmanet eller nybygget sålunda återtagas av kronan. Nu omförmälda möjligheter torde, såsom kommissionen framhållit, innebära, att fullt effektiva åtgärder kunna vidtagas till skydd för kronans eller ny åbos intressen vid meddelande av avverkningsstillstånd å ifrågavarande skogar.

*Departements-
chefen.*

13 § 1 mom.

Den i 6 § införda bestämmelsen har föranlett en mindre jämkning i första stycket av detta moment.

Övriga i lappmarkslagen upptagna bestämmelser finner jag utan ändring kunna utsträckas att gälla även husbehovsskogarna. I fråga om de viktigare av dessa bestämmelser hänvisar jag härvid till vad jag förut anfört.

Övergångsbestämmelser.

Den nya lagen bör på sätt jämväl kommissionen framhållit lämpligen träda i kraft vid en tidpunkt, då utsyning å de särskilda husbehovsskogarna ej äger rum eller verkställes i blott mindre omfattning. Med hänsyn härtill har i departementets förslag sagda tidpunkt bestämts till den 1 januari 1939.

Emellertid bör första punkten i 2 § 1 mom. av lagen icke träda i kraft förrän den 1 januari 1940, från och med vilken dag lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna skall börja vinna tillämpning.

Andra stycket bland övergångsbestämmelserna angiver de författningar, som skola upphävas genom nya lagen. Stycket ansluter sig till kommissionens förslag, dock att ifrågavarande författningar enligt departementets förslag skola upphävas, ej allenast såsom kommissionen föreslagit i vad de gälla särskilda husbehovsskogar utan i sin helhet. Vad särskilt angår den i 7 § husbehovslagen intagna bestämmelsen, att samfälld husbehovsskog ej må förminskas, anser jag — i överensstämmelse med vad jag i dag härom yttrat vid anmälan för Kungl. Maj:t av förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna — upptagande i den nya lagstiftningen av sagda bestämmelse ej vara av behovet påkallat.

I tredje stycket bland övergångsbestämmelserna hava under 1)–4) införts vissa föreskrifter med avseende å tillämpningen av lappmarkslagen å de särskilda och samfällda husbehovsskogarna. Föreskrifterna överensstämma med motsvarande stadganden i kommissionens förslag, dock att föreskrifterna hava avseende, ej allenast, såsom kommissionen föreslagit, å de särskilda utan jämväl å de samfällda husbehovsskogarna.

I fjärde stycket bland övergångsbestämmelserna har upptagits ett stadgande om rätt att under tiden från nya lagens utfärdande intill den 1 januari 1939 påkalla utsyning enligt 5 § husbehovslagen, ändå att den i sagda paragraf stadgade tid ej förflutit från det sådan utsyning senast begärdes.

Med avseende å denna bestämmelse vill jag till en början erinra, att därest skogstillgången å särskild husbehovsskog i andra fall än i 3 och 4 §§ husbehovslagen sägs kommer att överstiga vad med tillämpning av en uthållig skogshushållning för gårdens behov erfordras, sådant överskott enligt 5 § samma lag må efter utsyning och stämpling av vederbörande skogsstatstjänsteman av ägaren eller åbon avverkas med rätt till fritt förfogande över virket annorledes än till gårdens behov. Utsyning varom nu sagts må emellertid, enligt vad i 5 § vidare föreskrives, ej påkallas oftare än vart femte år.

I särskilda under år 1937 till domänstyrelsen inkomna ansökningar hava fyra innehavare av krononybyggen anhållit om utsyning å till nybyggena hörande skog. Domänstyrelsen har med överlämnande av ansökningarna i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 november 1937 anført:

Skogarna till berörda fyra krononybyggen fölle under husbehovsskogslagens bestämmelser. Jämlikt 5 § i lagen vore sökandena icke berättigade att erhålla utsyning förrän år 1939. Å samtliga ifrågavarande husbehovsskogar förefunnes ett relativt stort överskott av avverkningsmogen, delvis övermogen skog. Då ett fortsatt överhållande av dylik skog, utöver vad som på grund av virkesförrådets sammansättning kunde vara nödvändigt för tillgodoseende av beräknat behov av husbyggnadsvirke, icke vore förenligt med god skogsvård och då förhållandevis gynnsamma försäljningspriser kunde erhållas under vintern, ansåge domänstyrelsen sig böra ifrågasätta, huruvida de begärda utsyningarna likväl kunde av Kungl. Maj:t bifallas i avvaktan på tillkomsten av ändrade lagbestämmelser för de särskilda husbehovsskogarna.

Så länge bestämmelsen i 5 § husbehovslagen äger gällande kraft torde de begärda utsyningarna icke kunna medgivas tidigare än fem år efter senaste utsyningen eller enligt vad i ärendet upplysts under år 1939. Då emellertid de önskemål, som kommit till uttryck i ansökningarna, enligt min mening äro berättigade, har jag i departementsförslaget bland övergångsbestämmelserna till den nya lagen låtit upptaga förut angivna stadgande. *Departements-
chefen.*

Departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, vilket förslag är av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.

---

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade författningsförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 30 mars 1938.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet den 21 mars 1938 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 25 februari 1938, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet B. Fallenius.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, lagrådets den 30 mars 1938 avgivna utlåtande över det den 25 februari 1938 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden*; därvid föredraganden hemställer — under framhållande att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen syntes kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att nämnda förslag, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställdan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Ros.